

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2009

Linda Salajková

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Politologie

Předsednictví v Radě Evropské unie.
Komparace českého a francouzského předsednictví.
(bakalářská práce)

Autor: Linda Salajková
Vedoucí práce: prof. PhDr. Michal Klíma, CSc.

Prohlášení:
Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a vyznačila všechny
citace z pramenů.

V Praze dne 25. 5. 2009

Linda Salajková

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce panu Michalu Klímovi a panu Michelu Perottinovi za jejich cenné rady a konzultace při psaní práce.

V Praze dne 25. 5. 2009

Obsah

ÚVOD	1
1 EVROPSKÁ RADA A RADA EVROPSKÉ UNIE	8
1.1 ČLENĚNÍ RADY EU	8
1.2 Funkce Rady	10
1.3 Rozhodování v Radě EU	11
2 INSTITUT PŘEDSEDNICTVÍ	14
2.1 Vývoj předsednictví	14
2.2 Základní principy předsednictví	17
2.3 Funkce a cíle předsednictví	18
2.4 Formy předsednictví a vlivy na jeho průběh	22
2.5 Připravované reformy instituce předsednictví	26
3 KOMPARACE POLITICKÝCH SYSTÉMŮ FRANCIE A ČESKÉ REPUBLIKY A VLIV NA PŘEDSEDNICTVÍ	28
3.1 Francie	28
3.2 Česká republika	30
3.3 Komparace politických systémů obou zemí a vliv na předsednictví	32
4 PRIORITY PŘEDSEDNICTVÍ A NÁSTROJE PRO JEJICH UPLATNĚNÍ	35
4.1 Francie	35
4.1.1 <i>Reforma společné zemědělské politiky</i>	36
4.2 Česká republika	39
4.3 Komparace priorit obou zemí a motivace k jejich prosazování	42
4.3.1 <i>Společné zájmy</i>	42
4.3.2 <i>Společná témata, odlišné názory</i>	43
4.3.3 <i>Rozdíly</i>	44
ZÁVĚR	46
LITERATURA	50
PŘÍLOHY	52
Tabulka 1: přehled předsednictví ESUO 1952 – 1967	52
Tabulka 2: Pořadí předsedajících zemí EHS, později EU, a jejich představitelů v letech 1958 až 2008	53
Tabulka 3: Předsednické trojice od roku 2007 do roku 2020	55
Graf 1: Vývoj přílivu imigrantů do Francie podle země původu	56
Graf 2: Míra nezaměstnanosti ve Francii v roce 2002 podle pohlaví a země původu	56
Mapa 1: Trasa plynovodu Nabucco	57

Úvod

Téma předsednictví jsem si vybrala zejména pro jeho aktuálnost a rostoucí význam Evropské unie. Motivací pro mě byla také návaznost francouzského a českého předsednictví. Česko je mou vlastí a ve Francii jsem několik let žila. Spojení obou zemí institutem předsednictví jsem vnímala jako výzvu ke zkoumání jejich odlišností, ale i společných rysů při koordinaci mezinárodní politiky.

Tato práce má sloužit k zamyšlení nad možnostmi politika využít potencionálu EU ve prospěch své země i přes rozdílné výchozí pozice na startu a zda i středně velká či malá země může stanout v čele Evropy a dosáhnout kvalitního předsednictví.

Při komparaci obou předsednictví na země pohlížím jako na konkurenty v kvalitě a provedení zadaného úkolu, jímž je vedení Rady EU a s ní spojených orgánů. Cílem této práce je zjistit, zda právě uplynulé francouzské a probíhající české předsednictví odpovídají teoriím o rozdílech v předsednictví Rady EU v provedení středně velkých a malých, ve srovnání s velkými zeměmi. Kvůli odlišnostem obou zemí bude také nutné porovnat vliv politických systémů na výkon funkce předsednické země. V práci zohledním mezinárodní kredit země a délku členství v Evropské unii

Práci na toto téma považuji za přínosnou, neboť o něm ještě nebylo mnoho napsáno. Většina literatury v této oblasti pracuje pouze s popisy, či celkovou analýzou institucí EU. Konkrétně k tématu předsednictví jsou zdroje sporadické. Pro přehled o institucionálním uspořádání Rady EU a jejím vztahu k ostatním institucím mi byla užitečná publikace M. Pitrové a P. Fialy. Za kvalitní považuji také monografie P. Kanioka a J. Karlase. Všechny tři publikace považuji za kvalitní, přestože u posledních dvou jsem mohla být kritická kvůli nízkému věku a tudíž i zkušenostem obou autorů. Články M. Pitrové a P. Fialy jsou velmi rozšířené a autoři patří mezi nejcitovanější v české literatuře. Negativem českých zdrojů o problematice Evropské unie je omezený počet autorů, kteří na sebe vzájemně odkazují nebo se citují. Ačkoliv jsou všichni uznávané kapacity, jejich názory jsou nekonfliktní a tak autoři vzájemně vycházejí ze svých děl.

V praktické části mé práce je většina použitých zdrojů dostupná na internetu. Tištěné publikace k praktickému průběhu předsednictví jsou spíše výjimkou. Na české straně

jde často o informativní a nikoliv analytické statě s nízkou odborností. Výjimku tvoří již výše zmínění autoři, kteří propůjčili své znalosti popularizačním publikacím vlády či jiných státních institucí. Z francouzské strany nejsou ani po půl roce dostupné žádné tištěné publikace. Státní instituce i media odkazují na oficiální webové stránky předsednictví www.ue2008.fr, kde je ke stažení množství dokumentů včetně vyčerpávajícího seznamu francouzských priorit. Ani české frankofonní knihovny proto neposkytují více informací. S prakticky jediným zdrojem je tedy nutné pracovat obezřetně, neboť editorem všech těchto informací je francouzský stát a sebekritika je v tomto případě málo očekávatelná.

První část mé práce se teoreticky věnuje Radě Evropské unie. Historie a současná pravidla fungování této instituce do značné míry ovlivňují předsednictví. Tato kapitola poukazuje na rozdíly, které vznikají již na úrovni Evropské Rady a Rady Evropské unie mezi středními a většími zeměmi. Pravomoci jednotlivých zemí se liší již na této úrovni. Druhá kapitola podrobně analyzuje institut předsednictví a s ním spojené předpoklady o velkých a menších předsedajících zemích. Pracuji s myšlenkou, že větší země budou snáze navazovat partnerství, protože jsou výhodnějším společníkem než země malé. I zde se dá předpokládat, že zkušenost s vedením Rady Evropské unie se odrazí v ambicích každého dalšího předsednictví. Třetí část bude pojednávat o rozdílech mezi politickými systémy Francie a České republiky a o jejich dopadu na předsednictví v Radě EU. Tato kapitola vychází z předpokladu, že politický vývoj a současný systém země mají vliv na schopnosti předsedat Radě. Zásadní otázkou zde je, jak velkou roli hraje reprezentace Francie prezidentem a České republiky premiérem. Vliv má bezpochyby také charisma osobnosti v této funkci. Třetí část musí posoudit, nakolik vliv Francie plyne z osoby prezidenta a z jeho mandátu a nakolik je dílem velikosti země. Poslední, čtvrtá kapitola se zabývá volbou priorit obou zemí a motivací k jejich výběru. Zejména tato část by měla ukázat na rozdíly v uchopení předsednictví v pojetí Francie a ČR, které zde všeobecně zastupují menší a velké státy. Moje bakalářská práce vychází z hypotézy, že velké země mívají ambicióznější předsednictví a volí nová témata, zatímco menší země se zabývají zejména administrativou a reprezentativní rolí a o prosazení vlastních zájmů se pokoušejí spíše opatrně. Francie je jedním ze zakládajících členů Společenství a Česká republika je členem Evropské unie teprve pět let. Délka členství v Evropské unii bude také zdrojem rozdílů v předsednictví obou zemí. Cílem práce je poukázat na faktory, které mají vliv na průběh a cíle předsednictví

v závislosti na velikosti země a dalších vlivech vyplývajících z jiných okolností než je velikost země.

1 Evropská rada a Rada Evropské unie

Rada Evropské unie, taktéž nazývaná Rada ministrů (RM), je součástí základního institucionálního trojúhelníku Společenství.¹ Společně s Evropskou komisí (EK) a Evropským parlamentem (EP) se podílí na tvorbě legislativy Evropské unie (EU). Rada EU je složena z ministrů jednotlivých zemí a existuje v několika resortních obměnách. Členské státy jsou v Radě zastoupeny rovným počtem reprezentantů bez ohledu na délku členství či velikost. Při hlasování kvalifikovanou většinou jsou hlasy jednotlivých zemí opatřeny nedělitelnými hlasovacími koeficienty. Jednotlivé země tedy při hlasování mají rozdílné pozice, nikoliv však při vyjednávání.

Dále je třeba Radu Evropské unie jednoznačně oddělit od Evropské rady (ER) a Rady Evropy. Evropská rada je vrcholným politickým orgánem na mezivládní úrovni, jež slouží k artikulaci národních zájmů. Minimálně čtyřikrát ročně se konají tzv. Summity, na nichž se scházejí fakticky nejvyšší představitelé exekutivy jednotlivých zemí. ER je vrcholným orgánem EU s kompetencí pro všechny tři pilíře a je formálně nadřazena Radě ministrů. Není oficiálně institucí Společenství, proto se na ni nevztahuje ani moc Evropského soudního dvora, který stejně jako RM, EK a EP patří smluvně pouze do Společenství.

Rada Evropy je nezávislá mezinárodní organizace zabývající se ochranou lidských práv, parlamentní demokracií a zákonností. Mezi její instituce patří Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku. Členství v Radě Evropy nemá žádnou souvislost s členstvím v Evropské unii.

1.1 Členění Rady EU

S postupem času se rozšiřovala agenda spadající pod Radu EU a komplexnost problematik vedla ke strukturalizaci orgánu. Z hlediska funkční struktury se v případě RM dá hovořit o pyramidální struktuře, na jejímž pomyslném vrcholu stojí ER. Zasedání nejvyšších představitelů členských zemí, ministrů zahraničních věcí a předsedy EK je vlivnější než RM. Má nejsilnější politický mandát a její kompetence jsou v podstatě neomezené. Také výběr projednávaných témat je téměř neomezen. S Evropskou radou spolupracují jednotlivé formace Rady EU, kterým je podřízen Výbor stálých zástupců (COREPER). S ubývající politickou silou jednotlivých útvarů

¹ FIALA, P., PITROVÁ, M.. Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 189.

roste odbornost jejich členů. Ačkoliv jde formálně o striktně oddělené instituce, funkcionálně jsou propojeny, úzce spolupracují a sdílejí institut předsednictví, soustavu odborných výborů a generální sekretariát (GS). Formálně jde tedy o instituce oddělené, v praxi jsou však propojeny.

Rada EU nemá stálé složení a schází se v různých formacích podle projednávané problematiky.² Rada je tématicky omezována pouze na svůj sektor a je vázána povinností schvalovat legislativu. V současné době je rozhodnutím ze Sevilly z roku 2002³ zakotveno devět základních formací Rady EU⁴. Dominantní postavení si zachovává Rada pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy, složená z ministrů zahraničních věcí, popřípadě z ministrů pro evropské záležitosti, obranu, rozvoj nebo obchod. Významnou roli hrají také ECOFIN a Rada pro zemědělství. Tyto tři formace se scházejí přibližně jednou za měsíc, což je nejvyšší frekvence ze všech formací Rady EU⁵. Můžeme z toho usuzovat na jejich význam. Ostatní formace Rady se scházejí přibližně jednou za dva měsíce či méně často. Pokud se projednává téma týkající více ministerstev, schází se tzv. jumbo rada. Při ní se schází větší počet ministrů a jednají o problematice s přesahem do několika resortů. Tato praxe byla zavedena v sedmdesátých letech kvůli lepší koordinaci rozhodnutí a aby si jednotlivé Rady neprotiřečily. Dnes je jumbo spíše na ústupu, kvůli své vysoké náročnosti.

Tabulka 1: Přehled oficiálních názvů formací⁶:

Rada pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy	(GAERC)
Rada pro hospodářské a finanční záležitosti	(ECOFIN)
Rada pro spravedlnost a vnětro	(JHA)
Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdravotnictví a spotřebitelské záležitosti	(EPSCO)
Rada pro konkurenceschopnost (vnitřní trh, průmysl a výzkum)	(COMPETITIVENESS)

² FIALA, P., PITROVÁ, M.. Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 193-195.

³ Minimum o předsednictví 1. Kapitola 2. S. 8.

⁴ V minulosti jich existovalo až dvacet dva.

⁵ www.euroskop.cz

⁶ Tamtéž

Rada pro dopravu, telekomunikace a energetiku	(TTE)
Rady pro zemědělství a rybolov	(AGRICULTURE AND FISHERIES)
Rada pro životní prostředí	(ENVIRONMENT)
Rada pro školství, mládež a kulturu	(EVC)

Podle aktuální potřeby mohou být svolány i jiné varianty Rady EU nebo několik jejích formací zároveň. Ke každé z nich přísluší jednotliví ministři, kteří zde zastupují národní zájmy. Některé formace jsou již tradičně vlivnější než jiné, což je způsobeno historickým vývojem Rady EU. Původní zasedání ministrů v rámci Evropských společenství považovala za hlavní cíle oblast průmyslu a zemědělství. Průmysl je dnes odvětvím se slábnoucím významem, zemědělství je však jednou z nejdiskutovanějších a také nejdražších položek rozpočtu Evropské unie. Devět jmenovaných formací se často neshoduje s ministerskými resorty členských zemí a proto se jeden ministr účastní i několika formací Rady EU.

Je nutné zdůraznit, že členění Rady Evropské unie na tři roviny, Evropskou radu, Radu EU a COREPER, je ovšem možné pouze z funkcionálního hlediska. Z formálního pohledu a z hlediska smluv je třeba je oddělit. Evropská Rada je orgánem EU a proto má širší pravomoci a menší omezení než RM. Jelikož ER není institucí Společenství, tak nepodléhá Evropskému soudnímu dvoru. Do institucionálního schématu by Evropskou radu začlenila až Ústavní smlouva, která ovšem nebyla nikdy ratifikována.⁷ Podobný cíl má v současnosti Lisabonská smlouva, ani ta však ještě nebyla ratifikována všemi členskými zeměmi⁸. Oproti tomu Rada EU a Výbory stálých zástupců spadají do prvního pilíře a byly založeny jako orgány i instituce Společenství. RM je svázána nutností spolupracovat s Komisí a Evropským parlamentem a pohybovat se v tématicky ohraničeném prostoru, který určuje ER.⁹

1.2 Funkce Rady

Evropská rada určuje celkový směr Evropské unie. Má za cíl hledat nová témata, řešit aktuální otázky a demonstrovat jednotu EU a ochotu shodnout se. Snaha dojít ke

⁷ KANIOK, P.. Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS), 2008. s. 34.

⁸ V ČR probíhá proces ratifikace a Irsko v referendu návrh odmítlo.

⁹ FIALA, P., PITROVÁ, M.. Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 193.

konsensu je realizována pomocí uzavřených jednání s minimálním počtem členů. Výstupem těchto jednání jsou obvykle Závěry předsednictva. Rada EU je platforma pro diskusi, ale pouze v rámci mantinelů určených Evropskou radou.

Rada EU je primárně definována jako rozhodovací orgán, uplatňuje však také iniciativní funkci. V první řadě je Rada EU zodpovědná za přijímání legislativy, koordinuje společné politiky, zejména pak zahraniční a bezpečnostní. Její vlastní legislativní návrhy musí jít nejprve přes Komisi, která konkrétní akty vypracuje. Rada může na Komisi převést některé pravomoci či fungovat jako mezivládní fórum členských zemí.

Rada EU funguje na třech základních principech, jimiž jsou odbornost, národní princip a princip politického mandátu. Odbornost je nezbytnou podmínkou pro výkon funkce a je zajišťována na úrovni každé formace Rady. Na úrovni Rady se rovněž prosazují národní zájmy, na rozdíl od COREPERu, kde převažuje odbornost. Cílem RM je vypracovat společnou legislativu, ovšem země zastávají odlišné názory na její přesný obsah. Díky váženému hlasování zde vzniká prostor pro kooperaci, ale i pro národnostní nátlak. Příkladem aplikace národního principu je i samo přidělení váhy hlasů podle národů. Třetí princip, politický mandát, dává rozsáhlé pravomoci představitelům členských zemí. Ministr účastnící se jednání má právo rozhodovat a podepisovat dokumenty jménem své země a jím vyslovené stanovisko je pro zemi závazné.

Generální sekretariát má tradiční administrativně-manažerskou funkci a stará se o všechny tři úrovně. Poskytuje jim administrativní a odborné zázemí, stále častěji se však zabývá i konkrétními politickými úkoly.¹⁰

1.3 Rozhodování v Radě EU

Proces rozhodování v Radě EU je definován ve smlouvách a pro svou komplexnost je velmi nepřehledný. Rada EU při přijímání legislativy rozhoduje pomocí tří procedur - konzultace, spolupráce (cooperation) a spolurozhodování (codecision). Základním rozdílem mezi těmito třemi procedurami pro přijímání legislativy je míra spolupráce s Evropským parlamentem a poradními orgány.¹¹ Ve většině případů může EP rozhodnutí

¹⁰ PITROVÁ, M. (eds), KANIOK, P.. Česká politika v Evropské unii. Evropský integrační proces a zájmy České republiky. Brno : Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS), 2006. s. 190.

¹¹ FIALA, P., PITROVÁ, M.. Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 206.

Rady EU vetovat.¹² Smlouvy dále vymezují souhlasné řízení, rozpočtové řízení a další procedury specifické pro určité sektory.

V rámci legislativního procesu existují tři způsoby hlasování – většinové hlasování, jednomyslné hlasování a hlasování kvalifikovanou většinou. Nejrozšířenější je třetí jmenované, které hlasům jednotlivých států přiděluje váhu podle velikosti obyvatelstva a celkové síly země. Nejmenším koeficientem disponuje Malta se třemi hlasy, nejsilnějšími při hlasování jsou čtyři největší státy – Velká Británie, Francie, Německo a Itálie s 29 hlasy. Hned za nimi jsou díky vysoké lidnatosti Španělsko a Polsko s 27 hlasy. Toto koeficientní rozložení má za úkol zamezit přílišnému vlivu malých zemí na globální témata a posílit pozici velkých států. Ale ani pro velké státy se nejedná o pozitivní diskriminaci, neboť se mezi sebou musí dohodnout a omezují je jiné klauzule.

V současnosti je kvalifikovaná většina pro schválení přibližně na úrovni 73,9 % všech hlasů a zároveň musí pocházet minimálně od jedné poloviny členských států. Druhé z výše zmíněných pravidel chrání práva menších zemí, neboť jejich hlas se pro velké stává nezbytným. Procentní schvalovací minimum se může postupem času měnit v závislosti na počtu členských zemí¹³. Požadavek na jednu polovinu zemí platí, pokud se hlasuje o návrhu předloženém Evropskou Komisí. Hlasuje-li se o návrhu, který nevyšel z Komise, je třeba souhlas dvou třetin zemí. Je možné také požádat o přezkoumání, zda kvalifikovanou většinu tvoří země mající v součtu více než 62 % celkové populace Evropské unie¹⁴. Splnění třetí podmínky se zkoumá pouze, pokud některá členská země vysloví požadavek na přezkoumání. Tento mechanismus hlasování platí podle Smlouvy z Nice.¹⁵

Jednomyslné hlasování, další ze způsobů hlasování, vyžaduje konsensus všech zemí a dodnes je důležitým způsobem rozhodování. Je vyhrazeno pro hlasování v politicky citlivých oblastech, protože každý stát má šanci významně ovlivnit výsledek hlasování, případně uplatnit právo veta.

Rada EU je součástí základního institucionálního trojúhelníku Evropské unie. Podle používané praxe ji lze rozdělit na tři funkční roviny. Nejvyšší z nich je Evropská rada, na níž vrcholní představitelé exekutivy členských zemí určují směr společné politiky.

¹² Minimum o předsednictví 1. Kapitola 2. S. 9

¹³ Hodnota kvalifikované většiny se pohybovala od 70,6 % pro EU, resp. EHS s 6 členy, přes 71,4 % pro EHS 10 členů a 72,3 % pro EU 25.

¹⁴ Čl. 3 Protokolu o rozšíření Evropské unie v příloze Smlouvy z Nice

¹⁵ Čl. 205 Smlouvy ES v platném znění, Deklarace 21 Smlouvy z Nice

Toto členění je sporné, protože neodpovídá smlouvám, ale je často zmiňované a odpovídá současné funkční praxi. Samotná RM má několik formací odpovídajících resortům. S nimi spolupracuje výbor stálých zástupců (COREPER) a odborné pracovní skupiny. První dvě úrovně pracují na mezivládním principu, poslední dvě jmenované na supranacionálním principu. Mezi těmito úrovněmi s klesající politickou mocí stoupá resortní odbornost. V Radě ministrů existují tři způsoby hlasování, přičemž každý má svůj specifický význam a použití. Pro lepší koordinaci a efektivitu práce Rady EU byl zaveden institut předsednictví, který je společný pro ER, RM a COREPER. Předsednictví je nejviditelnější a tudíž politicky nejlépe využitelné na Summitech, zasedání ER. Předsednictví původně vzniklo kvůli lepší koordinaci spolupráce a mělo pouze praktický význam, dnes ovšem roste i jeho důležitost politická. V ER i RM mají všechny státy vyrovnané pozice a šance na prosazení národních zájmů, což je cílem obou institucí. Jak vyplynulo z této kapitoly, jediným okamžikem, kdy velikost země hraje roli je při hlasování kvalifikovanou většinou. Fungování ER ani RM tedy principiálně nezvýhodňuje země určité velikosti.

2 Institut předsednictví

Předsednictví je prestižní institut spojený s administrativními i reprezentativními úkoly. Byl zmíněn již v zakládající smlouvě ESUO a později byl zakotven i ve Smlouvě o EHS.¹⁶ Jednotlivé členské země se v předsednictví Rady EU střídají po 6 měsících, přičemž jednotlivá období začínají vždy 1. ledna a 1. července. Většina přístupů přisuzuje předsednictví dvě základní roviny, a to administrativní a obsahovou. Předsednická země vede jednotlivá zasedání Rady, vystupuje v roli mediátora a snaží se o dosažení shody. Zároveň je reprezentantem Rady ve vztahu k EK a EP. Reprezentuje Radu jako celek i navenek v komunikaci s třetími zeměmi. V neposlední řadě se předsednictví pokouší o uplatnění vlastních programových priorit. Jednotlivé funkce předsednictví jsou obsaženy zejména v Jednacím řádu Rady EU a jeho přílohách. Pro výkon všech funkcí má předsednictví k dispozici několik nástrojů a jejich užíváním se jednotlivá předsednictví odlišují.

První část této kapitoly se věnuje historickému vývoji předsednictví. Druhá část je zaměřená na základní principy předsednictví, v navazující části na jeho funkce. Po schválení Reformní Lisabonské smlouvy by kromě jiných změn zanikl současný rotační systém, o čemž pojednává poslední část této kapitoly. Cílem kapitoly jako celku je zjistit, zda předsednictví jako smluvní institut zvýhodňuje některé země na základě jejich geografické velikosti či na délce členství.

2.1 Vývoj předsednictví

Předsednictví existuje od samého začátku evropské integrace. Bylo ošetřeno již Smlouvou o Evropském společenství uhlí a oceli (ESUO) v souvislosti se Zvláštní radou ministrů. V té době mělo předsednictví pouze tříměsíční mandát a jeho hlavní funkcí bylo symbolizovat rovnost členských zemí.¹⁷ Od září 1952 se země střídaly v abecedním pořadí, počínaje Německem¹⁸. Tento systém zůstal nezměněn až do roku 1967. (viz. Tabulka 1 v příloze)

¹⁶ FIALA, P., PITROVÁ, M.. Evropská unie. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 179.

¹⁷ KANIOK, P.. Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS), 2008. s. 16.

¹⁸ Pořadí zemí se řídilo názvy ve francouzštině, proto bylo Německo (Allemagne) první v pořadí. Za ním následovaly Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko a Nizozemí.

Výše zmíněné se týkalo předsednictví v rámci ESUO. V roce 1957, při podpisu Římských smluv, vznikla další dvě předsednictví. Předsednictví Evropského hospodářského společenství (EHS) a Evropského společenství pro atomovou energii (EURATOM) byla svým harmonogramem i délkou zcela nezávislá na předsednictví Zvláštní rady ministrů ESUO. Tato dvě předsednictví měla šestiměsíční mandát a jako první se ho v lednu 1958 ujala Belgie. ESUO v té době předsedala Itálie. Smlouvy určovaly předsednictví jedinou povinnost, a to svolávání jednání Rady. Povinnosti nad rámec primárního práva jsou obsaženy v Prozatímním jednacím řádu Rady. Ten byl přijat v březnu 1958 a poprvé se v něm naznačuje funkce reprezentanta Rady mezi institucemi EHS.

Předsednictví do 60. let plnilo jen organizační úkoly s omezeným významem, což odpovídá nadnárodnímu duchu doby. Předsednictví bylo smluvně uloženo řízení mítinků Rady EU, jak vyplývá z článku 147 původního znění Smlouvy o EHS. Evropské společenství v té době necítilo potřebu silnější institucionalizace předsednictví, jako tomu bylo u ostatních institucí Evropské unie. Právě v 60. letech však došlo ke změnám ve vedení členských zemí a začal se upřednostňovat mezivládní charakter spolupráce.¹⁹ V 70. letech pak dále rostl vliv mezivládních prvků a s tím i nárůst úkolů předsednictví a jeho významu. Formalizací Evropské rady (ER) na sklonku roku 1974 přibyl Radě EU taktéž iniciační úkol spočívající v tvorbě programu. Předsednictví také získalo roli mluvčího ke třetím zemím. Teprve v červenci 1979, po dvacetileté praxi, byl přijat Jednací řád Rady ES. Doba, po kterou se pracovalo s provizorní verzí se ospravedlňuje nutností vyzkoušet navrhovaná pravidla v praxi.²⁰ Pravděpodobně šlo o snahu schválit dokument, který bude doopravdy dodržován a bude praktickým přínosem pro chod předsednictví. Na konci téhož roku byly předloženy i výsledky analýzy institutu předsednictví zadaného samotnou Radou. Tento dokument, známý jako Zpráva tří moudrých mužů²¹, klade důraz na nutnost kvalitní organizace, povinnosti předsedající země a v neposlední řadě na autoritu země. Výsledky této analýzy byly uznány jako pravdivé a realistické, ale k implementaci navrhovaných úprav nikdy nedošlo. Přesto je třeba ji zde zmínit, neboť poukázala na nefunkčnost Rady a úpadek její autority. Dělo se tak právě kvůli neschopnosti předsednictví

¹⁹ KANIOK, P.. Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS), 2008. s. 20.

²⁰ KANIOK, P.. Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS), 2008. s. 23.

²¹ Třemi moudrými muži byli Barend Biesheuvel, Edmund Dell a Robert Majorlin.

dodržovat základní manažerské a vyjednávací principy.²² O zlepšení průběhu předsednických aktivit a o obsahovou kontinuitu se postarala Zpráva o evropské politické spolupráci. V ní se v roce 1981 poprvé objevuje tzv. trojka²³, tříčlenný tým složený ze tří po sobě předsedajících zemí. Spolupráci tří zemí tak vzniká společný rámcový 18-ti měsíční program, jež země společně připravily.

Osmdesátá léta se nesou v duchu opětovného příklonu k nadnárodnímu charakteru předsednictví. Jednotným evropským aktem (JEA) došlo v roce 1986 k návratu procedury hlasování kvalifikovanou většinou a tím vzrostl nápor na vyjednávací roli předsedající země. Taktéž došlo ke kodifikaci úkolů předsednictví do primárního práva, což vedlo k jeho posílení. S růstem nadnárodního charakteru na konci století začala být opět diskutována nejednotnost zasedání způsobená rychlým střídáním předsednických zemí. Niceská smlouva proto omezuje summity Evropské rady v předsednické zemi a usiluje o jejich postupný přesun do Bruselu. Pokud počet členských zemí přesáhne osmnáct, měly by se v Bruselu konat veškeré Summity ER. Tímto krokem je upevněn nadnárodní charakter a omezen národní charakter některých summitů, jež mohl být navozen konáním v jedné ze zemí. Předsednické zemi přesto zůstalo právo na organizaci neformálních summitů, jež hojně využívá.

Institut předsednictví Rady EU existoval už od padesátých let. Ve skutečnosti šlo o tři oddělená předsednictví: předsednictví ESUO, EHS a EURATOM. Tato tři společenství měla ekonomický charakter a proto nebylo třeba dbát na politické priority. V předsednictví panoval supranacionální charakter, který podporovali „otcové zakladatelé“. Ke sjednocení tří předsednictví došlo Slučovací smlouvou podepsanou v dubnu 1965.²⁴ V období 60. a 70. let se začal klást důraz na politickou stránku předsednictví, začal se upřednostňovat mezivládní charakter a tím vzrostl význam předsednictví. K nadnárodnímu charakteru se pak předsednictví vrátilo v 80. letech. Zejména po skončení Studené války se objevila snaha zapojit do evropské integrace východní blok a celkově prohloubit spolupráci. Plány na rozšíření EU vedly ke zkvalitnění legislativy definující předsednictví a posílení jeho autority a funkcí. Zatím nejzásadnějším krokem směrem k nadnárodnímu pojetí EU je návrh Lisabonské

²² WESTLAKE, M., GALLOWAY, D.. The Council of the European Union. Londýn: John Harper Publishing, 2004. s. 330.

²³ Kaniok používá výraz „Trojka“.

²⁴ KANIOK, P.. Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS), 2008. s. 19.

smlouvy. Ta ovšem v současné době ještě není schválena a tak není možné ji zahrnout do vývoje.

2.2 Základní principy předsednictví

Principy předsednictví mají slabé teoretické vymezení. Zakotven je pouze rotační princip a princip nestrannosti. Od 90. let 20. století je při rotaci kladen důraz zejména na čtyři principy: adaptace nových států, střídání větších a menších států, střídání původních a nových členů a střídání neutrálních států se zeměmi plně se podílejícími na společné zahraniční a bezpečnostní politice (SZBP). Tři posledně jmenované principy mají přispívat ke kontinuitě a stabilitě předsednictví.

Princip rotace se vždy upravoval v závislosti na počtu členských zemí. Ke změnám tak docházelo zejména po rozšíření. Zatím poslední mechanismus rotace byl přijat Radou ministrů v roce 2005 a určuje pořadí předsedajících zemí až do roku 2020. Podle daného schématu se do té doby v pozici předsedající země představí všechny současné členské státy Evropské unie. Od ledna 2007 jsou navíc pevně uskupeny v rámci „trojek“. Pro dosažení rovnováhy je v každé této skupině vždy zastoupen jeden větší stát, jeden neutrální stát a jeden z nových členských států. Po vstupu Bulharska a Rumunska do EU v lednu 2007 byly i tyto země zapracovány do plánu předsednictví. Zapojí se do něj až v samém závěru této etapy. Bulharsko bude tvořit trojici s Velkou Británií a Estonskem. Rumunsko bude spolupracovat s Rakouskem a Finskem (viz. Tabulka 3 v příloze). I na těchto příkladech je patrné, že trojky záměrně sjednocují geograficky vzdálené země. Odlišná poloha zemí je pak předurčuje k odlišným oblastem zájmu.

Stanovené pořadí má kromě předsednictví v Radě EU i jiná využití. Určuje také zasedací pořádek na schůzích Rady EU. Často se také ve stejném pořadí hlasuje, přičemž předsednická země hlasuje jako první. Pořadí zasahuje také do protokolárních zvyklostí EU, například do sledu vyvěšených vlajek při akcích předsednictví.²⁵

Princip nestrannosti je zakotven v dokumentech Rady ministrů, ale v žádném smluvním textu. Měl by představovat snahu upřednostňovat evropské zájmy před zájmy národními. Tento princip byl v počátcích předsednictví irelevantní, neboť ESUO bylo

²⁵ KANIOK, P.. Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS), 2008. s. 41.

čistě ekonomickou organizací. David Metcalfe²⁶ pak zdůrazňuje rozdíl mezi nestranností a nezainteresovaností. První z postojů je nežádoucí, protože při zohledňování všech názorů by byl konsensus jen těžko dosažitelný. Oproti tomu nezainteresovanost je potřebným kladem. Stát by neměl přednostně přihlížet k vlastním zájmům. Neutralita je také podmínkou pro úspěšné zvládnutí funkce architekta konsensu v Radě EU.²⁷

O kontinuitu předsednictví se stará také Generální sekretariát Rady. Svou odborností a trvalým charakterem zaručuje stabilitu a návaznost jednotlivých předsednictví. Navíc navrhuje znění předsednických kompromisů, čímž mu připadá i politická síla. GS je tedy nepostradatelnou součástí zejména organizačního chodu Rady.

2.3 Funkce a cíle předsednictví

Funkce předsednictví vznikaly ad hoc a podle aktuálních potřeb Rady. Většina autorů se shodne na čtyřech základních funkcích: administrátor a manažer, reprezentant, vyjednavatel a autor politických priorit. Poslední funkce je nejkontroverznější, protože v ní sehrává důležitou roli národní charakter. Většina těchto funkcí je pouze formální a aktivity předsednictví se do značné míry opírají o neformalizovaný základ, který byl zaveden v praxi. Tím se vracíme k problematice Jednacího řádu Rady, který definuje jen některé z povinností předsednictví. Mnohé aktivity předsednictví dodnes vycházejí pouze z praktické zkušenosti. Celkově se předsednictví musí zasazovat o svůj efektivní průběh, který povede k realizaci dlouhodobých cílů Evropské unie.

Hlavním úkolem předsednictví je jednoznačně snaha o naplnění předem stanovených společných cílů EU pomocí kvalitně vykonané administrativní práce. Druhou složkou je prosazování národních zájmů. Tato snaha je možná díky zvýšené pozornosti médií i představitelů ostatních členských zemí. Jednotlivé funkce se v rukou předsedající země stávají nástroji pro dosažení jak společných, tak národních cílů. Jednotlivé nástroje jsou vždy efektivnější pro jeden z cílů. Vlastní zájmy se dobře prosazují pomocí zvolené agendy či výběrem sjednaných dohod, zatímco administrací chodu Rady lze národní zájmy ovlivnit jen minimálně.

²⁶ METCALFE, D.. Leadership in European Union negotiations: The presidency of the Council. In *International Negotiation*, roč. 3, č. 3. s. 420-422.

²⁷ KANIOK, P.. *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS), 2008. s. 42.

První z funkcí předsednictví je role administrátora a manažera. Podle J. Karlase²⁸ je právě administrace nejobjemnější složkou předsednictví, neboť předsedající země musí zajistit organizaci zasedání Rady po všech stránkách a na všech úrovních. Mezi pravomoci předsednictví také spadá příprava a oznámení rozhodnutí Rady, podepisování záznamů ze zasedání Rady a řízení konzultačního systému mezi členskými státy. Hlavní slovo má při určování místa, formy a obsahu jednání, ale musí zajistit také technickou stránku schůzí. Jedná se o podkladové materiály, odborné dokumenty a doprovodný servis, pokud se zasedání koná na území předsednické země. Při této nepolitické stránce spolupracuje předsednická země s GS, který rovněž poskytuje právní zázemí.²⁹ Například M. Pitrová a P. Kaniok přikládají administraci a řízení Rady nepoměrně menší význam. Zdůrazňují naopak roli reprezentanta, která podle nich může být zejména pro menší státy o mnoho náročnější.³⁰

Dalším úkolem předsednictví je zastupování, neboli reprezentace. Podle formálních pravidel i neformální praxe je předsednictví reprezentantem Rady vůči ostatním orgánům Evropské unie a zároveň zastupitelem celé Evropské unie vůči třetím zemím. V první případě jde o vnitřní zastupování, ve druhém o vnější, které se nejčastěji uplatňuje při komunikaci s kandidátskými státy. Předsednictví mimo jiné zodpovídá za iniciaci, koordinaci a zejména pak prezentaci společné pozice vůči třetím státům.

Procedury, během nichž je předsednictví reprezentantem, mají do značné míry formalizovaný charakter. Výše zmíněné jednání s členskými zeměmi se vždy odehrává v rámci mezivládní konference, oproti tomu procedura spolurozhodování by měla probíhat ve smírčím výboru. I zde však zůstává prostor pro neformálnost a předsednictví má možnost jednat i prostřednictvím neformálních či bilaterálních rozhovorů. Speciální formou neformálních rozhovorů je tzv. trialog, probíhající mezi předsednictvím zastupujícím Radu, Evropským parlamentem a Evropskou Komisí.³¹

Předsednický post také poskytuje určité výsady oproti ostatním členům Rady. Předsednická země například rozhoduje o formě vyjednávání nebo při jednání s vnějším aktérem má možnost operativně pozměnit či přeformulovat původní postoj EU. Poté je

²⁸ KARLAS, J.. Jak předsedat Evropské unii?: návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2008. s. 19

²⁹ Tamtéž. s. 20.

³⁰ PITROVÁ, M. (eds), KANIOK, P.. Česká politika v Evropské unii. Evropský integrační proces a zájmy České republiky. Brno : Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS), 2006. s. 195.

³¹ KARLAS, J.. Jak předsedat Evropské unii?: návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2008. s. 23.

ovšem potřeba pro něj opět získat podporu členských zemí. Předsednictví tedy skýtá jisté výhody, ale může jich využít kterákoliv země bez ohledu na svou velikost. Předsednictví v současnosti působí zejména jako zastupitel EU v oblasti SZBP, ale zasahuje i do oblasti Evropského společenství, kterou sdílí s Komisí.

Vztahu mezi předsednictvím a EK se detailně věnuje M. Pitrová a P. Kaniok.³² Staví tyto instituce do rolí konkurentů na poli vnější reprezentace. Jejich protichůdnost vychází z paradigmat, která reprezentují – Komise má nadnárodní charakter a hájí zájmy celého Společenství, zatímco Rada zastává národní paradigma a zastupuje zájmy jednotlivých států. Dále se obě instituce dostávají do opozice během rozhodovacího procesu, kdy Komise připravuje legislativu, kterou pak Rada společně s EP schvaluje. Zde se navíc přidává problematický vztah předsednictví k EP, jež je z formálního hlediska Předsednictví nadřazen. To je totiž povinno předkládat EP program svého mandátu a zprávu o výsledcích své půlroční aktivity. Předsednictví přináší nejen klady, ale i zápory. Role předsednické země s sebou nese povinnost dojít ke konsensu nebo se o to alespoň pokusit. Existují tedy reálná rizika, kdy předsednická země může přijít o vlastní kredit neuváženým jednáním nebo nevhodným řešením. Zde přichází ke slovu zkušenosti jednotlivých zemí, které mohou být při plnění role reprezentanta velmi cenné.

Poměrně málo formalizovanou oblastí předsednictví je sjednávání dohod, neboli role vyjednávače. Výkon této funkce se odvíjí od aktuálních potřeb i mezinárodního politického dění. Jejím cílem je dosáhnout schválení všeobecně přijatelného kompromisu vyhovujícímu dané situaci i členským státům. Pro jejich efektivní uzavření je někdy použito nátlaku na státy vyjadřující menšinový názor. Tato jednání mohou probíhat mnoha způsoby, společným jmenovatelem je role předsednické země. Ta zde má možnost uplatnit své diplomatické styky a schopnost nátlaku či tvrdého vyjednávání. Větší země má z ekonomického hlediska obvykle silnější argumenty než menší nebo středně velké země. Velikost země lze při vyjednávání považovat za vlivný faktor, ovšem v kombinaci s ekonomickou silou země a diplomatickou obratností. Výsledkem všech druhů jednání by mělo být dosažení kompromisu, který nalezne předsednická země díky své obsáhlé znalosti problematiky a možnostem ovlivňovat

³² PITROVÁ, M. (eds), KANIOK, P.. Česká politika v Evropské unii. Evropský integrační proces a zájmy České republiky. Brno : Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS), 2006. s. 197.

formu i délku vyjednávání. Tento závěrečný text je označován jako „předsednický kompromis“ (*Presidency compromise*) a na jeho formulaci se spolupodílí GS.

M. Pitrová a P. Kaniok popisují roli mediátora v podobném kontextu a doplňují ji o termín „honest broker“.³³ Předsednická země by jako „čestný makléř“ měla zůstat v neutrální pozici a pouze efektivně uplatňovat unijní zájmy. Role mediátora pak v poslední době roste v důsledku zvyšujícího se počtu členských zemí a tím i třecích ploch. Dalším důvodem je rozhodování kvalifikovanou většinou, kde existuje vyšší riziko neshody a tedy i roste význam vyjednavatele usilujícího o konsensus. V neposlední řadě může za rostoucí složitost předsednictví zvyšující se objem projednávané agendy. Role předsednictví se v čase mění a s ním i nároky kladené na předsednickou zemi. Celkově lze zatím konstatovat, že velikost země hraje nepříliš významnou roli. Na prvním místě jsou diplomatické kompetence země a schopnost uplatnit vlastní názor. Velikost země může sloužit spíše jako nástroj nátlaku.

Poslední předsednickou funkcí je formulace politických priorit, která se značně prolíná s národními zájmy. Předsednictví musí řešit aktuální otázky evropské integrace či nečekané problémy, přesto se může pokusit o zapojení vlastních priorit. Ačkoliv je předsednická země povinna se držet v tematickém rámci daném ER, má zásadní vliv na pořadí projednávaných témat a jejich výběr. Tvorba priorit je dvousměrný proces: návrhy dokumentů putují od ER do Rady a k Výborům, ale též opačným směrem. Celková provázanost tak zajišťuje jak odbornost, tak politický obsah.

Podle J. Karlase příprava agendy zcela zásadně ovlivňuje obsahovou stránku předsednictví. Tento úkol spadá do pravomocí předsednické země už od roku 1958, kdy se stal součástí procedurálních pravidel Rady. Podle usnesení z roku 1983 je každé předsednictví povinno předložit pracovní program EP a ostatním členským zemím a závěrečnou hodnotící zprávu pouze EP. Agenda předsednictví vychází z politického programu a ze seznamu prioritních témat. Přípravou agendy lze velmi markantně ovlivnit průběh zasedání Rady i celkové směřování EU. Zvolená témata určují politickou i geografickou orientaci Unie. V oblasti tzv. prvního pilíře je předsednictví omezeno nutností spolupráce s EK, v oblasti SZBP však může předkládat návrhy přímo.

³³ PITROVÁ, M. (eds), KANIOK, P.. Česká politika v Evropské unii. Evropský integrační proces a zájmy České republiky. Brno : Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS), 2006. s. 198.

Má též právo pořádat neformální schůzky ve vlastní zemi, podávat konkrétní návrhy a navrhnout otázky k obecné politické diskusi.³⁴

Podle Markéty Pitrové a Petra Kanioka³⁵ není v odborné literatuře příliš zmiňovanou funkcí role propagátora, neboť podtrhuje národní charakter předsednictví. Ten je v rozporu se současnými tendencemi Evropské unie, která usiluje o celkově nadnárodní charakter. Priority jsou podstatné, ale současnou tendencí je spíše jejich potlačení. Nadnárodní charakter integrace snižuje možnosti vlivu všech zemí, tedy jak velkých, tak menších. Pokud EU spěje k charakteru nadnárodní organizace, volba priorit přestane být účinným nástrojem pro prosazení národních zájmů.

Zásadní pro analýzu funkcí předsednictví je její nízká formalizace. Funkce byly postupně přidávány a měněny podle stávající mezivládního či nadnárodního charakteru spolupráce. Výsledkem je tak politická funkce formulace priorit a prosazování národních zájmů. Funkce spojená spíše s diplomatickou obratností je role mediátora, vyjednavče a reprezentanta. A v některých případech nejobjemnější funkcí je role administrátora, manažera a organizátora zasedání rady EU. Důležitost těchto jednotlivých rolí se liší podle schopností předsedající země i podle politicko-hospodářské situace. Stav mezinárodních vztahů mnohdy natolik zásadně ovlivní světovou diplomacii, že se priority předsednictví dostanou do pozadí a zůstane pouze funkce mediátora diskusí a nutnost vyřešit konflikt. Funkce předsednictví uděluje každé ze zemí shodné možnosti, ale také povinnosti. Pokud pomineme vliv mezinárodního dění, musí každá předsednická země plnit stejné povinnosti, a až poté může profitovat z předností této funkce.

2.4 Formy předsednictví a vlivy na jeho průběh

Forma působení předsednické země se odvíjí od jejích konkrétních záměrů. Stát se může snažit o prosazení čistě vlastních zájmů nebo zájmů určité skupiny členských zemí nebo pouze pokračovat v podpoře dlouhodobých společných cílů. V historii předsednictví je ovšem velmi neobvyklé, že by se některý ze států věnoval vlastním zájmům více než zájmům společným. Je to také patrně ovlivněno náhlými otázkami

³⁴ KARLAS, J.. Jak předsedat Evropské unii?: návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2008. s. 21.

³⁵ PITROVÁ, M. (eds), KANIOK, P.. Česká politika v Evropské unii. Evropský integrační proces a zájmy České republiky. Brno : Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS), 2006. s. 195

celounijního charakteru, které mají vždy přednost před plánovanými prioritami. Kupříkladu současná ekonomická krize či spory o ruský plyn totálně zastínily nástup České republiky do čela Rady Evropské Unie.

Jednotlivá předsednictví se také liší tím, na kterou funkci kladou největší důraz. Nejmarkantnější je tento rozdíl pokud srovnáme předsednictví zaměřená na administraci, tzv. nízkoprofilová předsednictví, a ta výraznější, která se snaží o prosazení vlastních priorit, výraznou agendu a uzavírání dohod.³⁶ První, spíše technokratická, varianta bývá přisuzována menším či novým členským zemím.³⁷ Předsednictví se v tomto případě zaměřuje na čisté a kompetentní provedení administrace, zastupování uvnitř i navenek a formulaci nutné agendy. V dané situaci předsednická země chápe svou úlohu jako službu Unii a její vlastní zájmy jsou zcela v pozadí. Pokud se jedná o ambicióznější formu předsednictví, jsou patrné snahy o zavedení nových témat, iniciační charakter a také jistá dávka sebevědomí. O tato výrazná předsednictví se obvykle zaslouží větší země. Příkladem je Německo, které v roce 2007 prosazovalo institucionální reformu. Většina předsednictví ovšem neodpovídá ani jedné z těchto mezních variant, ale bývá jejich kombinací.³⁸

Formou vedení SZBP, která je nejdůležitějším tématem, se předsednictví pasuje do role jednoznačného nekompromisního vůdce nebo se prezentuje jako lídr – vyjednaváč, kterému jde zejména o konsensus a potlačí vlastní názorové přesvědčení. Vůdce se naopak snaží, aby se mu ostatní země přizpůsobily.³⁹

Předsednický stát se nemusí nutně zasazovat o konkrétní projekt, ale může podporovat aktivitu v určité oblasti či odvětví, které je pro něj výhodné či strategické. Volbou témat či partnerů k diskusi se omezí vliv ostatních zemí. Tyto snahy souvisejí s prioritami, které si každá předsedající země předem stanoví. Nemusí se vždy naplnit, ale poskytují obraz o budoucí orientaci politik dané země a předsednický program a aktivity jsou díky nim transparentnější.

³⁶ KARLAS, J.. Jak předsedat Evropské unii?: návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2008. s. 25.

³⁷ PITROVÁ, M. (eds), KANIOK, P.. Česká politika v Evropské unii. Evropský integrační proces a zájmy České republiky. Brno : Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS), 2006. s. 210.

³⁸ KARLAS, J.. Jak předsedat Evropské unii?: návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2008. s. 26

³⁹ Bengtsson podle PITROVÁ, M. (eds), KANIOK, P.. Česká politika v Evropské unii. Evropský integrační proces a zájmy České republiky. Brno : Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS), 2006. s. 210.

Rozsah programu předsednictví není pevně dán. Každá předsednická země si sama rozhodne o výběru základních priorit. V poslední době bývá zvykem zachovávat určitou strukturu priorit, v nichž je zastoupeno minimálně jedno téma obecně politického charakteru a alespoň po jednom tématu ze tří oblastí působnosti EU odpovídajících jejím původním „pilířům“. Těmito třemi oblastmi jsou ekonomická politika, SZBP a spravedlnost a vnitřní věci.⁴⁰ Toto zastoupení ovšem není podmínkou, pouze zvyklostí posledních předsednictví. Značné rozdíly v tématech, ale také v počtu priorit najdeme zejména na sektorové úrovni. Předsednická země se sice může omezit na tři až čtyři hlavní témata, ale pokud jsou široká, jejich podsoubory mohou být velmi obsáhlé.

Kromě značných pravomocí předsednické země existují i omezení. Vybrané priority musí zůstat koherentní s dlouhodobou politikou Evropské unie a doba pro jejich prosazení je notně omezená. Při současném počtu 27 zemí by každá země měla tuto příležitost pouze jednou za 13 let, což je pravděpodobně také nejpádnejším argumentem k připravované reformě předsednictví. Omezujícím faktorem předsednictví je mimo jiné i nedostatek formalizovaných pravomocí, zejména pak v oblasti sjednávání dohod. Ke snadnějšímu prosazení určitých rozhodnutí přispívá, pokud odpovídají uznávaným normám a společným hodnotám. Pokud se již v určitém ohledu jednou Rada vyjádřila kladně, je snadnější s podobným tématem uspět podruhé.

Značnou výhodou pro předsednickou zemi je asymetrická kontrola nad vyjednávacími procedurami a nad informacemi.⁴¹ Z hlediska procedur má možnost ovlivnit časovou posloupnost, frekvenci i formát jednání. Díky své úloze má také přístup k většímu množství informací o zájmech jednotlivých aktérů nebo zákulisních detailech projednávaných otázek. Tento přístup k informacím je ovšem spojen s kredibilitou osobnosti zastupující předsednickou zemi či známými zájmy daného státu. Jistou úlohu také sehrává materiální moc předsednické země, není to ovšem pravidlem. Jan Karlas jako důkaz uvádí úspěchy Lucemburska v době jednání o Maastrichtské smlouvě.⁴² Tento příklad je ovšem kontroverzní, neboť Lucembursko patří sice k malým, ale zároveň k dlouholetým a bohatým členským zemím. Na prosazování priorit má vliv i image země. Stát může získat podporu na základě předpokladů jiných zemí o svém jednání či postoji. Pokud víme, že existuje podpora pro naše dlouhodobé cíle, je snazší

⁴⁰ KARLAS, J.. Jak předsedat Evropské unii?: návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2008. s.26.

⁴¹ Tamtéž. s. 27.

⁴² Tamtéž. s. 28.

prosadit částečné kroky s odvoláním na vlastní renomé a známé cíle.⁴³ Partnery předsednické zemi nezajišťuje její velikost, ale schopnost zaujmout je zvolenými tématy.

Svou roli na prosazování určitých témat má i stabilita uvnitř Rady. Pokud všichni souhlasí, role předsednictví je omezená, neboť nemůže plnit svou úlohu mediátora. Pokud jsou požadavky neslučitelné a žádná z členských zemí není ochotna slevit, konsensus je rovněž neproveditelný. Pro úspěšné vytvoření předsednického kompromisu je tedy optimální názorová různorodost, ale jen tak závažná, aby nebyla překážkou v dohodě.⁴⁴

Sestava Rady se neustále mění a tak nemá na rozdíl od ostatních institucí vlastní odborný aparát. Tento fakt ji ochuzuje o odbornost, kterou má EK či EP, ale zároveň umožňuje předsednické zemi zavedení vlastních témat, ve kterých disponuje odbornými kapacitami. Odborné zázemí, ač s evropskou tematikou, je budováno pouze na národní úrovni a je aplikováno jen v době předsednictví. Odbornost pak také odpovídá zvoleným prioritám. Proto se například Švédsko zabývalo během svého předsednictví v roce 2001 prevencí konfliktů, které je ve Švédsku tradičním odborným tématem.⁴⁵ Lze tedy usuzovat, že předsednická země volí priority podle oblastí, ve kterých má silné odborné zázemí. Země si sama vybere, ve které oblasti se chce angažovat a prezentovat. Významný je poté vliv země v daném oboru a nikoliv celková rozloha státu. Kvalita má přednost před kvantitou.

Vliv na průběh předsednictví může mít také náhlá politická či ekonomická změna, čehož je české předsednictví důkazem. V případě krize je třeba zejména koordinovat postoj EU a odsunout vlastní priority na pozdější dobu. V lednu 2009 bylo proto třeba nejprve vyřešit spory o ruský plyn a teprve poté se zabývat vztahem energetiky a životního prostředí, jak měla Česká republika původně v plánu. Zároveň tato krize poukázala na evropskou energetickou nesoběstačnost a ovlivnila dlouhodobý program Rady jako celku, nikoliv jen českého půlroku.

Předsednická země může ovlivnit průběh předsednictví mnoha způsoby. Zásadní je celkový přístup. Stát může být iniciativní a prosazovat nová témata, nebo jen

⁴³ KANIOK, P.. *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS), 2008. s. 96.

⁴⁴ KARLAS, J.. *Jak předsedat Evropské unii?: návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009*. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2008. s. 26.

⁴⁵ Tamtéž. s. 28.

pokračovat v již zavedených námětech. Z tohoto rozhodnutí vyplývá i strukturace agendy či četnost neformálních zasedání, jejichž počet se obvykle pohybuje okolo dvou tisíc za šest měsíců.⁴⁶ Pro prosazení priorit je nutné bravurně zvládnout základní administrativu a získat si tak respekt, k čemuž dopomáhá i postavení země v Evropské unii. Protože předsednictví přináší mnoho povinností, spolupracuje na přípravě s GS. Ten zajišťuje právní či tlumočnický servis a nepostradatelné administrativní zázemí. Financování ovšem zůstává na předsednické zemi.

2.5 Přípravované reformy instituce předsednictví

Na sklonku 20. století proběhl pokus o radikální reformu primárního práva. Upustilo se od mezivládní konference a byl ustaven konvent. Text Smlouvy zakládající ústavu pro Evropu zasahoval i do principů a funkcí předsednictví. Tento návrh sice nebyl ve své původní podobě schválen, ale ve své většině byl převeden do Lisabonské smlouvy, která se vrací k reformě klasickou mezivládní cestou.⁴⁷

Hlavní změnou by bylo upuštění od koncepce „Maastrichtského chrámu“ a úprava členění Rady EU. Díky této změně by se ER stala „součástí standardního institucionálního schématu a nikoliv pouze specifickou funkcionální rovinou Rady ministrů“.⁴⁸ Počítá se také s vyčleněním zvláštní Rady ministrů pro zahraniční záležitosti, která byla doposud totožná s Všeobecnou radou. Do její kompetence by měla spadat SZBP a řídit by ji ministr zahraničních věcí EU. Tato funkce by svými pravomocemi měla fakticky nahradit stávající pozici Vysokého zmocněnce pro SZBP. Ministr by měl být volen kvalifikovanou většinou v ER po souhlasu EK. Délka mandátu by byla 2,5 roku. Stejně dlouhý mandát je navržen i pro předsedu ER, který by byl volen kvalifikovanou většinou hlav států a vlád. Tento post by měl být nekompatibilní s národním mandátem, o slučitelnosti s pozicemi v EU se nehovoří. Existence těchto dvou funkcí by připravila předsednictví o zodpovědnost reprezentovat Společenství.

⁴⁶ KANIOK, P., *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS), 2008. s. 47

⁴⁷ Tamtéž. s. 34.

⁴⁸ FIALA, P., PITROVÁ, M., *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 193-194.

Na úrovni RM by měl být zachován princip rotace na základě pevně daných pravidel. Zachovalo by se rovněž skupinové předsednictví tří zemí. Lisabonská smlouva přisuzuje právo na další změny v principu rotace pouze ER.⁴⁹

Oproti tzv. Evropské ústavě a Ústavní smlouvě nepřináší Lisabonská smlouva zásadní změny, vyjma svého mezivládního charakteru. K podpisu Lisabonské smlouvy došlo v říjnu 2007 během portugalského předsednictví. V tuto chvíli je stále ještě v procesu ratifikace, lze ovšem předpokládat její přijetí. Pokud se tak opravdu stane, ER a Rada pro zahraniční záležitosti by pak měla voleného předsedu a princip rotace by byl zachován pouze na úrovni RM, pod kterou by spadala ER, jednotlivé RM a COREPER.

⁴⁹ KANIOK, P.. *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS), 2008. s. 36.

3 Komparace politických systémů Francie a České republiky a vliv na předsednictví

Ve Francii v současnosti funguje poloprezidentský systém, v České republice (ČR) parlamentní vládní systém. Oba dva tyto systémy jsou demokratické a moc legislativní, exekutivní a soudní jsou odděleny. Pro praktickou reprezentaci na mezinárodní scéně je nejpodstatnější výkonná moc, proto se jí tato kapitola jako jediné věnuje. Ve Francii spočívá zejména v rukou prezidenta, jak již napovídá název systému. Českou republiku naopak ve vnějších vztazích reprezentuje předseda vlády. Cílem této kapitoly je vysvětlit tyto odlišnosti a analyzovat jejich vliv na působení v EU a zejména při předsednictví v Radě EU.

3.1 Francie

Francie je unitární demokratický stát, který měl v Evropě vždy výrazné postavení. Patří mezi šest zakládajících členů Evropských společenství, což mu dodnes zajišťuje určité výsadní postavení. V minulosti byla předsednickou zemí již několikrát, naposledy v roce 2000. Je plnohodnotným členem evropských struktur Eurozóny i Schengenu. Na mezinárodním poli je třeba zmínit členství ve skupině G8 a post stálého člena Rady bezpečnosti OSN.

Ve Francii se každý politický systém vyvíjel až do krajnosti, při čemž se uplatnily i ty nejextrémnější motivy systému. Francouzský politický systém býval po staletí pro zbytek Evropy vzorem - v dobrém i špatném smyslu slova. Některá jeho období byla úspěšná, jiná katastrofická. V současnosti je ve Francii poloprezidentský systém, označovaný jako Pátá republika.⁵⁰

Během IV. republiky, trvající od roku 1946, se za 12 let vystříдалo dvacet dva vlád. Po válečných zkušenostech fungoval francouzský politický systém na principu „absolutního parlamentarismu“⁵¹. Nestabilita vlád IV. republiky, jejich politická diskreditace a problémy v Alžíru vedly k politickému návratu Charlese de Gaulla. Po špatných zkušenostech s absolutním parlamentarismem se Francie naopak přiklonila k silnější roli prezidenta. Dnešní silná pozice francouzské hlavy státu tedy vychází z dekolonizačních problémů a nestability šedesátých let 20. století. V průběhu Páté

⁵⁰ KUNC, J. In DVOŘÁKOVÁ, V.. *Komparace politických systémů I*. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2005. s. 65.

⁵¹ Tamtéž. s. 79.

republiky přišly mnohé reformy, měly však společného jmenovatele: posilování výkonné moci. V současnosti na vědecké půdě probíhá diskuse, zda se již Francie spontánně neproměnila v osobitou, Šestou republiku.

Prezident republiky je ve Francii klíčovou institucí a jeho silný mandát je založen na přímé volbě, zavedené v roce 1962. Samotná přímá volba není samostatnou hodnotou, a tak je prezident nadán i rozsáhlými pravomocemi. Na prezidentskou moc má vliv podpora uvnitř vládnoucí parlamentní většiny. Pokud nastane tzv. kohabitace, kdy jsou prezident a parlamentní většina z opoujících si stran, pravomoci prezidenta bývají značně omezeny a systém se v praxi mění téměř na parlamentní. Od roku 2000 je francouzský prezident volen na pět let, stejně jako parlament, aby nedocházelo ke kohabitacím.

Pravomoci prezidenta Páté republiky jsou značně rozsáhlé. Člení se na vlastní a dělené, přičemž rozdílem mezi oběma typy je nutnost kontrasignace předsedou vlády. Mezi jeho vlastní pravomoci ovšem patří jmenování předsedy vlády, tj. prezident si de facto vybírá osobu, se kterou se bude dělit o moc. V žádném případě ho však již nemůže odvolat. Za normálního stavu věcí je předseda vlády ve stínu prezidenta, který rovněž předsedá Radě ministrů, rozhodující instituci vlády. Předseda vlády se dostane do popředí až v případě kohabitace, kdy jsou s prezidentem rivaly. Je podstatné také upozornit na fakt, že francouzský prezident není nadstranický a i po svém zvolení zůstává spojen s určitou politikou.

Dalším výsadním právem prezidenta je možnost rozpustit Národní shromáždění. Jde o pravomoc bez potřeby kontrasignace, přesto musí prezident věc konzultovat s předsedou vlády a s předsedy obou komor parlamentu a nesmí toto právo využít dříve než jeden rok od uplynutí předčasných voleb. V praxi není tato pravomoc často používaná, ale její závažnost je spjata s obavou z jejího použití.⁵²

Prezident může vypsát referendum o libovolném tématu. Případný neúspěch však pro něj nemá žádné následky. Jeho výsledek se naopak využívá k obejití parlamentu.

Prezident má také nesmírné pravomoci v oblasti zahraniční a vojenské politiky. Je vrchním velitelem ozbrojených sil a je pověřen negociací a ratifikací mezinárodních smluv. Teoreticky se o některé kompetence dělí s předsedou vlády, obvykle však prezident personálně zasahuje i do resortu ministerstva zahraničí, národní obrany,

⁵² PEROTTINO, M. *Francouzský politický systém*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2005. s. 97.

vnitřní, spravedlnosti a popřípadě financí. V případě kohabitace je pochopitelně tato možnost omezena.⁵³

Specifikem francouzského systému je rezervovaná doména (*domaine réservé du président*), oblasti, pro něž je prezident obzvláště kompetentní. Prezident rozhoduje prostřednictvím ministrů i bez vědomí Prvního ministra v oblasti obrany, zahraniční politiky a tzv. francouzsko-afričského společenství, neboli bývalých francouzských zámořských držav. V době mandátu Charlese de Gaulla sem patřila ještě alžírská otázka, kvůli níž byl generál povolán.⁵⁴ De Gaulle existenci těchto pravomocí popíral, ale zároveň tvrdil, že je kompetentní v každé věci, kterou považuje za důležitou. Tato rozsáhlá pravomoc nad rámec poloprezidentského systému představuje další výjimečnost francouzského systému.

Výhod francouzského reprezentanta v mezinárodních vztazích je celá řada. Francouzský prezident má téměř neomezené pravomoci na domácí půdě, což mu dodává sebevědomí i respekt na půdě evropské. Jeho mandát je odvozen přímo od lidu a je o to silnější, že prezident je v podstatě jediným reprezentantem své země navenek. Osoba prezidenta tak zajišťuje jednotnost francouzské pozice k evropským otázkám. V současnosti stojí v čele Francie Nicolas Sarkozy, který byl do funkce zvolen 16. května 2007.

3.2 Česká republika

Česká republika je unitární stát s parlamentním vládním systémem. Její historie bylo dlouho spjata s Rakousko-Uherskou monarchií. Roku 1918 se stala svéprávnou republikou, v letech 1939-1945 byla ovšem republikou nesvéprávnou. Od roku 1948 se stala součástí východního, sovětského bloku. Po pádu železné opony navázala na demokratickou tradici první republiky (1918 – 1938). Do struktur EU vstoupila 1. května 2004, letos tedy slaví páté výročí svého členství. Funkce předsednické země se ujímá poprvé.

Za První republiky byl zdejší parlamentní systém synchronický se západní Evropou, formoval se zejména po vzoru Francie. V současnosti se v ČR uplatňuje parlamentní systém vlády s poměrně pevným postavením prezidenta oproti jiným zemím se stejným

⁵³ PEROTTINO, M. *Francouzský politický systém*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2005. s. 100-101.

⁵⁴ Francouzsky bývají tyto oblasti označovány jako „čtyři A“ – *Armée* (armáda), *Affaires étrangères* (zahraniční věci), *Afrique* (Afrika), *Algérie* (Alžírsko).

systémem.⁵⁵ Tento fakt je dán návazností současného demokratického režimu na první republiku, jež se inspirovala do jisté míry francouzským poloprezidentským systémem.

Ústřední mocenské postavení v ČR má Parlament. Skládá se z Poslanecké sněmovny a Senátu, které mají 200, respektive 81 členů. Je to jediný celostátní orgán s legitimitou získanou v přímých volbách. Vláda ČR, nejvyšší orgán výkonné moci, svou legitimitu čerpá pouze sekundárně z přímé legitimacy Parlamentu. Moc vlády je odvozena od Parlamentu a ten ji zároveň kontroluje.⁵⁶ Vláda spolupracuje s parlamentní většinou a bez základní shody s Poslaneckou sněmovnou nemůže vykonávat své funkce. I přes toto omezení spočívá v rukou vlády, především pak jejího předsedy, rozhodující výkonná moc země.

V současnosti se při volbách do Poslanecké sněmovny používá poměrný volební systém. Kvůli pravo-levé vyrovnanosti hlasů vznikají koaliční vlády s malou převahou a proto i slabou pozicí k vládnutí. Tyto křehké vlády pak stojí za rostoucí faktickou mocí prezidenta. V souvislosti s tvorbou vlád se slabou většinou se v poslední době diskutuje o posunu směrem k většinovému systému. Ten by teoreticky zjednodušil politickou scénu, vyřadil ze hry nejslabší strany a vedl snad k tvorbě silnějších vlád.⁵⁷

Podle Ústavy ČR jsou funkci prezidenta připisovány určité kompetence⁵⁸, především funkce reprezentativní. Měl by ztělesňovat dovnitř i navenek integritu státu a být symbolem státní kontinuity.⁵⁹ Česká ústavní kultura mu připisuje vysokou morální a politickou autoritu, z čehož také vyplývá role arbitra při případných konfliktech mezi nejvyššími orgány. Ačkoliv má dodnes silné postavení, oproti minulosti je slábnoucí a v žádném případě nezpochybňuje parlamentní charakter českého vládního systému.⁶⁰ Pravomoci českého prezidenta rozšiřují zejména křehké a nepříliš stabilní vlády, ale také jeho osobnost a schopnost prosadit se. Nesmíme zapomínat, že legitimita hlavy státu je pouze odvozená a jeho pravomoci sahají jen tak daleko, jak vláda dovolí.

⁵⁵ CABADA, L., VODIČKA, K.. Politický systém České republiky: historie a současnost. Praha: Portál, 2003. s. 155.

⁵⁶ Tamtéž. s. 241.

⁵⁷ Ditrych. Funguje český parlamentarismus?.

⁵⁸ CABADA, L., VODIČKA, K.. Politický systém České republiky: historie a současnost. Praha: Portál, 2003. s. 154.

⁵⁹ Tamtéž. s. 244.

⁶⁰ Tamtéž. s. 155.

O výkonnou moc se v ČR dělí vláda, prezident a státní zastupitelství. S ohledem na mezinárodní problematiku budeme uvažovat pouze vládu a prezidenta. Role státních zastupitelství je na evropské úrovni irelevantní.

V postkomunistické éře je boj o kompetence mezi prezidentem a premiérem téměř tradiční.⁶¹ Neshody mezi nimi chápe například L. Cabada jako výraz konkurenčního vztahu a důkaz vzájemného mocenského omezování.⁶² To svědčí o demokracii a je důkazem funkčního systému brzd a protivah.

O většinu pravomocí podstatných pro mezinárodní dění se dělí prezident s předsedou vlády. Druhý jmenovaný je za předpokladu existence stabilní vlády hlavním mluvčím ČR. Oba politici by spolupracovat na sjednávání a ratifikaci mezinárodních smluv a spolupodílet se na reprezentaci navenek. Očekává se, že budou vyjadřovat jednotný postoj ČR, což se ovšem v poslední době děje spíše výjimečně. Prezident zásadně neodpovídá za politická rozhodnutí, měl by být pouze reprezentantem. V případě kontrasignace se veškerá zodpovědnost přesouvá na vládu jako celek. Mimo to je prezident formálně také vrchním velitelem ozbrojených sil, ovšem k jejich vyslání do zahraničí potřebuje souhlas obou komor Parlamentu. Nemůže tedy českou armádou disponovat svévolně.

3.3 Komparace politických systémů obou zemí a vliv na předsednictví

Francie během své historie vyzkoušela několik modelů politických systémů. Česká republika se od svého zrodu politicky (a vojensky) orientovala především na Francii a podporovala parlamentní demokracii. Ve francouzské politické situaci došlo k výrazné proměně v souvislosti s rozpadem její koloniální říše a opuštěním absolutního parlamentarismu Čtvrté republiky. Konkrétně vzato uchytil se zde silný prezidentský režim v osobě Ch. de Gaulla (1958).

Rozdíl mezi oběma zeměmi spočívá v délce jejich samostatné historie, a také v návaznosti režimů. Francouzská Pátá republika v roce 1958 plynule navázala na Čtvrtou republiku. Naopak ČR nenavazovala přímo, ale po čtyřicetileté vynucené pauze. Francouzská dějinná situace a další příznivé faktory nepochybně přispěly k tomu, že se Francie začlenila do evropských struktur o mnoho dříve a nabyla tam

⁶¹ CABADA, L., VODIČKA, K.. Politický systém České republiky: historie a současnost. Praha: Portál, 2003. s. 256

⁶² Tamtéž. s. 243.

význačného postavení. To jí konec konců také předurčovalo ke kvalitnějšímu zvládnutí předsednické funkce během právě uplynulého mandátu. Česká republika se do evropských struktur začleňovala později a komplikovaněji a právě proto je pro ni předsednictví zatěžkávací zkouškou (nepojednáváme současnou vládní krizi v ČR).

Nejmarkantnějším rozdílem v politických systémech obou zemí je role prezidenta v reprezentaci země. Zatímco Francii reprezentuje téměř výhradně prezident, v ČR by tuto funkci měla zastávat vláda, respektive celý kabinet. Francouzská vláda zůstává ve stínu prezidenta a ministři jednají v jeho intencích. V ČR je při reprezentaci mezi prezidentem a premiérem v současnosti spíše konkurenční vztah. Francii tedy reprezentuje zejména jedna osoba, zatímco ČR několik.

Francouzský prezident je od roku 1962 volen v přímých volbách a jeho legitimita je přímo odvozená od vůle lidu. V ČR se konají přímé volby pouze do Parlamentu. Teprve od něj odvozuje svou legitimitu jak vláda, tak prezident. V posledních letech zde navíc existuje tendence dělit moc na mezinárodní scéně mezi premiéra a prezidenta, takže se i jejich důležitost svým způsobem dělí.

Z obou těchto skutečností vyplývá, že francouzská pozice je jednoznačnější než česká, která bývá mnohdy rozštěpená a nejednotná. Křehkost českých vlád způsobená parlamentarismem má vliv na prosazování priorit v Radě EU.

Francouzský prezident má rozsáhlé pravomoci a je obvyklé, že s nimi také v praxi disponuje. V českém případě opět narážíme na problém kontrasignace a vlivu parlamentního systému. Například francouzský prezident může vyslat kamkoliv na světě dle vlastního uvážení francouzskou armádu. V ČR je k tomu potřeba rozhodnutí prezidenta a schválení vládou a oběma komorami. Český proces je tedy méně pružný, i když zároveň kontrolovatelnější. Příklad tohoto konkrétního rozdílu najdeme v nedávné minulosti, kdy Francie poměrně nečekaně ohlásila návrat do vojenských struktur NATO. Naopak v ČR kvůli sporu o počet vojáků vyslaných na zahraniční mise v příštím roce téměř padla vláda. (Nakonec se pro její pád našla jiná záminka.) To je jeden z rozdílů ve flexibilitě exekutivy obou zemí.

Současný francouzský prezident Nicolas Sarkozy je vůdčí osobnost s jistými mediálně atraktivními atributy. Současný český prezident Václav Klaus je zvyklý být v roli vůdce a mít silnou pozici, ovšem v případě českého předsednictví mu tato role není přiznávána v zahraničí ani doma. Předsednictví v Radě EU ovšem teoreticky náleželo předsedovi vlády Mirku Topolánkovi. (V tuto chvíli již přešlo na nového premiéra Jana Fischera.)

Francouzská hlava státu je charismatická osobnost a předsednictví v Radě cele využila ve prospěch svůj i své země. Nevynechal jedinou příležitost jak se zviditelnit, kdy něco navrhnout, kdy se k něčemu vyjádřit. Českému předsednictví na významu dodaly spíše některé události než osobnosti reprezentantů. Česká republika hostila summit G20, v jehož rámci do Prahy zavítal i americký prezident Barack Obama. V červnu 2009 se české předsednictví ještě dočká voleb do EP. ČR měla a má mnoho příležitostí jak se zviditelnit, ale je třeba Evropě ukázat jednolité stanovisko, nejlépe ústy člověka, jenž podporuje evropskou integraci. Podle části odborné veřejnosti případně většiny médií prezident Václav Klaus českému předsednictví spíše škodí než pomáhá. Kabinet Mirka Topolánka byl poměrně respektovaným partnerem, než mu Poslanecká sněmovna vyslovila nedůvěru. V nejbližších dnech nastupující premiér Jan Fischer už pravděpodobně české předsednictví nezachrání, pokud se mu ještě vůbec dostane plného uznání.

Závěrem mi budiž dovoleno konstatování, že problém předsednictví Rady EU z hlediska starých a nových členů, velkých a malých zemí, respektive politicky, hospodářsky a kulturně více a méně vlivných zemí nebyl v případě střídání Francie a ČR vyřešen. Po zevrubném popisu situace v obou zemích by se mohlo zdát, že ČR má velmi malé šance na úspěšné splnění svého předsednického mandátu. Pozice Francie v EU je, jak bylo řečeno, stabilnější než pozice česká díky jejímu delšímu členství a četnějším zkušenostem. Francouzský prezident během posledního roku hojně využíval pravomocí, jež mu poskytuje jeho postavení výhradního reprezentanta své země, a pomocí svého charismatu a politických výpadů se několikrát pokoušel ČR připravit o těžce vydaný respekt. Přesto si české předsednictví zachovalo tvář a vláda Mirka Topolánka až do svého pádu kvalitně plnila svou roli administrátora a manažera Rady EU. To je také jediná věc, která se od nově přistoupivší země očekává. Předsednictví pod vedením prozatímní vlády nezasluhuje podrobnější zkoumání.

Spíše než politický systém hraje nakonec roli zkušenost a délka členství v EU, případně konkrétní osobnosti zastávající rozhodující funkce.

4 Priority předsednictví a nástroje pro jejich uplatnění

Administrativní a manažerská úloha je nevyhnutelnou součástí předsednictví. Role mediátora a reprezentanta je naopak nejviditelnější. Role tvůrce politických priorit je z národnostního hlediska pro předsednickou zemi nejpřínosnější. Má mnoho příležitostí a možných způsobů jak zavést diskusi na problematiku, která je pro ni významná. I přes spolupráci v rámci trojky se priority ČR a Francie značně liší, což svědčí o jejich odlišných zájmech. Tato kapitola se zabývá odlišnostmi ve zvolených prioritách obou zemí a jejich významu pro ně. Závěrečná komparace by měla poukázat na jejich rozdílnost a také ji vysvětlit.

4.1 Francie

Francie předsedala Radě EU od 1. července do 31. prosince 2008. Během více než padesátiletého členství měla mnoho možností získat zkušenosti s touto vedoucí úlohou. Předsednickou zemí byla tentokrát již po dvanácté. I přes sílící nadnárodní charakter evropské spolupráce se Francie pokusila o prosazení národních priorit. Chtěla se začlenit mezi silná a vůdcovská předsednictví, o čemž svědčí i motto „Evropa aktivně reagující na výzvy dneška“.⁶³ Francouzskými prioritními oblastmi pro předsednictví v roce 2008 byla imigrační politika, reforma společné zemědělské politiky (SZP), boj s klimatickými změnami a bezpečnost a obrana.

Jedním z cílů francouzské vlády je vytvoření společné evropské migrační politiky. Francie úspěšně usilovala o podpis „Paktu EU o imigraci a azylových právech“, jež je zárukou mnohých změn. Podpis z října 2008 by měl vést k lepší organizaci legálního přistěhovalectví i boji proti nelegálnímu. Na hranicích by měly být efektivnější kontroly a vyhoštění cizinců bez dokladů nebo s nedostatečnými doklady by mělo být trvalé. Země by zároveň měly mít kvalitní azylovou politiku a spolupracovat na absorpci imigrantů v rámci možností každé země. EU by také měla spolupracovat se zeměmi původu imigrantů a nadále tento vztah rozvíjet.⁶⁴

Cílem těchto změn je zbavení se nepřínosných přistěhovalců a zejména pak zastavení nárůstu jejich počtu. Pro Francii je téma přistěhovalectví stěžejní, protože jde o

⁶³ *Une Europe qui agit pour répondre aux défis d'aujourd'hui*. Doslova „Evropa, která jedná, aby odpověděla na výzvy dneška“. V textu použitý překlad pochází z českých oficiálních materiálů.

⁶⁴ Ministère des affaires étrangères et européennes. Présidence française du Conseil de l'UE: point d'étape mi-novembre. S. 3.

multietnický stát s vysokým procentem imigrantů. Obrana proti nelegální imigraci je prioritou sloužící národním zájmům Francie.

Ve Francii patří přistěhovalectví mezi tradiční témata. Svědčí o tom například fakt, že Francouzi zde tvoří jen 90 % obyvatelstva.⁶⁵ Mezi nejpočetnější menšinu patří Arabi, původně obyvatelé severní Afriky. Tato etnická různorodost je spojena s francouzskou koloniální minulostí. Dodnes si Francie zachovala čtyři zámořská území, která leží v několika světových oceánech. Francie se snaží být kosmopolitní a „zářit“⁶⁶ po celém světě, ale zároveň vede velmi restriktivní migrační politiku. V době vlády levice v letech 1997 až 2002 byly podmínky uvolněnější, ale po teroristických útocích na USA v roce 2001 a opětovné výhře pravice v prezidentských volbách v roce 2002, se Francie vrátila k silně restriktivní politice imigrace.

Imigrace ze Severní Afriky⁶⁷ do Francie má rostoucí tendenci, stejně tak přistěhovalectví ze subsaharské Afriky (viz. Graf 1 v příloze). Po sčítání obyvatel v roce 1999 vyšlo najevo, že více než 2,3 milióny obyvatel s francouzskou národností má oba rodiče přistěhovalce. Alarmující je pak zejména fakt, že nezaměstnanost v této skupině obyvatelstva se běžně pohybuje okolo 25 %. V době sčítání obyvatel byla nezaměstnanost ve Francii přibližně na úrovni 7,2 % (viz. Graf 2 v příloze)⁶⁸. Cílem trvalé imigrace tedy evidentně není práce.

Francouzská předsednická priorita imigrační politiky jednoznačně sleduje národní zájmy. Pokud bude Francie spolupracovat se zbytkem EU, je ochrana před vlnami imigrantů účinnější. Pokud bude celá unie postupovat jednotně, nebudou některé země výhodnějšími destinacemi než jiné. Francie doufá, že by tak alespoň zastavila každoročně rostoucí počty přistěhovalců na své území. Francie zde efektivně využila předsednictví k řešení problémů ve vnitrostátní politice.

4.1.1 Reforma společné zemědělské politiky

Francouzské předsednictví v září 2008 uspořádalo neformální jednání ministrů zemědělství členských zemí, během něhož se diskutovalo o modernizaci SZP a zejména pak o jejím vývoji po roce 2013. Předchozí reforma SZP proběhla v červnu 2003. Francie si klade za cíl zajistit potravinovou soběstačnost EU. Aby to bylo možné, je

⁶⁵ *Vlády a vládcové*. Praha: Fortuna Print, 2005. s. 173.

⁶⁶ *Rayonnement*. Francouzský vliv ve světě je spojován i s organizací Frankofonie sdružující francouzsky mluvící státy.

⁶⁷ Ve francouzštině je obvyklý termín *Le Maghreb* a zahrnuje Maroko, Alžírsko a Tunisko.

⁶⁸ Insee. Francouzský statistický úřad.

potřeba zlepšit podmínky v zemědělství a to zejména finanční ohodnocení. Mezi návrhy patří rozvoj farem v rurálních oblastech a přímé přesměrování podpory. Pro lepší kontrolu udělování podpor navrhuje certifikaci farem a také nové mechanismy řízení zemědělských trhů.⁶⁹

Význam zemědělství pro Francii potvrzuje jedna z prvních událostí francouzského předsednictví – už 3. července 2008 se v Bruselu konala konference o potravinové bezpečnosti ve světě. Ve Francii si dodnes primární sektor zachoval poměrně významné postavení. Procentní zastoupení se pohybuje okolo 4 % populace, což je jen lehce nad průměrem EU. Díky vlivným odborům a dalším organizacím však mají francouzští zemědělci značnou váhu při přerozdělování evropských financí. V současnosti na francouzský, španělský a německý venkov dohromady putuje 47 % ze zemědělského rozpočtu. Celkově si staré členské státy EU 15 rozdělí přibližně 85 % dotací, zatímco na deset nových zemí zbude přibližně 15 % z rozpočtu určeného na rozvoj venkova.⁷⁰ Pokud si uvědomíme, že roční rozpočet na zemědělství se pohybuje okolo sta miliard eur, není překvapivé, že je pro Francii zemědělství strategickou oblastí. Při kvalitním zvládnutí systému čerpání dotací jsou tamní zemědělci zabezpečeni a nemají finanční problémy jako ti čeští. Francie se proto zcela logicky zasazuje o přerozdělování peněz do zemědělství, neboť by při jiném uspořádání mohla jen tratit. Pro Francii je i nadále zemědělství významnou strategickou oblastí, jejíž prosperita se mimo jiné odráží ve volebních preferencích. Francouzská vláda si nemůže dovolit ignorovat tento sektor a SZP patří mezi priority téměř obligatorně.

Boj s klimatickými změnami⁷¹ je ve francouzském pojetí chápán jako omezení vlivu společnosti na životní prostředí, ale zároveň do této prioritní oblasti spadá problematika energetiky.

Francie usiluje o snižování emise skleníkových plynů, jimž bývá připisována vina na globálním oteplování. Tutéž snahu očekávají od ostatních členských zemí. S tímto přesvědčením také souvisí návrh na společnou energetickou politiku. Nermalou roli v těchto snahách hraje fakt, že Francie je druhou největší jadernou velmocí na světě.⁷²

⁶⁹ Ministère des affaires étrangères et européennes. Grandes priorités de la présidence française du Conseil de l'Union européenne.

⁷⁰ Euroskop.cz

⁷¹ Původní francouzský název je *Une stratégie de développement durable*, což znamená spíše strategie pro trvale udržitelný rozvoj. Rozhodla jsem se ale držet překladu boj s klimatickými změnami, jež se vyskytuje ve většině českých dokumentů.

⁷² Euroskop.cz

Francouzské předsednictví chtělo prosadit energetickou soběstačnost EU a hojnější využívání alternativních zdrojů. V souvislosti s úsporami energie prosazovala Francie několik cílů, které chtěla splnit do roku 2020. Patří mezi ně snížení emise skleníkových plynů minimálně o 20 %, alespoň 10% používání biopaliv a 20% podíl energií z obnovitelných zdrojů na celkové spotřebě. Pro ještě vyšší efektivitu chtěli snížit spotřebu energie v EU o 20 %.⁷³

Francie je díky svým jaderným elektrárnám energeticky soběstačná, ovšem její plyn a ropa závisí na vstřícnosti dodavatelů, stejně jako je na tom celá EU. To je pravděpodobně jeden z důvodů, proč Francie prosazuje spolupráci a partnerství mezi zeměmi prodávajícími ropu, kupujícími ropu a tranzitními zeměmi. Starost o klima je tedy pevně propojena s energetickou závislostí mimo EU a snahami o soběstačnost.

Priorita bezpečnosti a obrany byla pravděpodobně symbolickou předzvěstí francouzského návratu do vojenských struktur Severoatlantické aliance (NATO). Francie opustila NATO v roce 1966 na protest proti dominantnímu postavení USA.⁷⁴ Jeho návrat v závěru roku 2008 předznamenává novou éru spolupráce Francie s USA. Francie se tak z postu outsidera vrací na post lídra a chystá se úzce spolupracovat s novou americkou administrativou.

Předsednictví chtělo standardizovat vojenskou vybavenost ve všech členských zemích. Chce, aby země byly aktivnější v otázce obrany a EU by měla vést vlastní vojenské operace. Francouzské předsednictví usiluje o užší spolupráci v rámci EU ve vojenské oblasti, společné letectvo a celkově lepší vybavenost. Poslední z požadavků může mít souvislost s orientací francouzského průmyslu. Francie má velmi rozsáhlý vojenský průmysl, který se orientuje zejména na export. Pokud usiluje o lepší vybavenost členských zemí, bude pravděpodobně nabízet i zbraně své vlastní výroby.

Francie také navrhla projekt na pobytové výměny mladých důstojníků po vzoru vysokoškolských výměn ERASMUS. Francie se toto téma snaží zavést na evropskou půdu jako novinku. Francouzská cizinecká legie funguje na podobném principu, jen trvalejšího rázu. Francie chce možná prosadit svůj model a aplikovat ho na ostatní členské státy. Protože má jako jediná země s tímto modelem zkušenost, získala by v dané oblasti vedoucí úlohu. A vedoucí úloha v jakékoliv oblasti je mocenským přínosem a želízkiem v evropském ohni.

⁷³ Ministère des affaires étrangères et européennes. Grandes priorités de la présidence française du Conseil de l'Union européenne.

⁷⁴ Vlády a vládové. Praha: Fortuna Print, 2005. s. 173.

Nad rámec původních politických priorit spustila Francie iniciativu Francouzská kulturní sezóna⁷⁵. Cílem je zviditelnit kreativitu evropských kultur a sílu sdílené identity. V samotné Francii proběhly stovky kulturních akcí. V ČR se konaly výstavy, koncerty a jiné kulturní akce s úmyslem seznámit obyvatele ČR s francouzskou kulturou. Velkou měrou se na organizaci podílel Francouzský institut v Praze. Organizoval například Týden architektury nebo již tradiční Festival francouzských filmů.

4.2 Česká republika

Česká republika předsedá Radě EU od 1. ledna 2009 do 30. června 2009. Po Slovinsku je teprve druhým z nových členských států, který se zhostil tohoto úkolu. České předsednictví bylo od začátku poznamenáno konáním voleb do EP a koncem volebního období současné Komise. Protože všechny země ještě neratifikovaly Lisabonskou smlouvu, bude pravděpodobně utvořena nová Komise podle starých pravidel. V dubnu se taktéž předsednictví zkomplikovalo vinou domácí politiky, protože byla svržena vláda premiéra Mirka Topolánka. V závěru předsednictví se tedy představí nový premiér Jan Fischer, který dokončí předsednictví spíše v administrativním duchu.

Motto českého předsednictví zní „Evropa bez bariér“. ČR tím chce naznačit, že EU bývá vnímána jako uzavřené společenství a i české priority se ubírají stejným směrem. Hlavní priority českého předsednictví se shrnují zkratkou „3E“, jež symbolizují ekonomiku, energetiku a Evropu a svět, neboli EU v mezinárodních vztazích.⁷⁶

Ambicí českého předsednictví je zvyšování evropské konkurenceschopnosti a posilování důvěry spotřebitelů a malých podnikatelů. Nově do této kategorie přibyla nutnost řešit světovou finanční krizi. Do oblasti ekonomiky patří v neposlední řadě také zvyšování zaměstnanosti.

Za klíčovou oblast považuje ČR konkurenceschopnost. Jednak EU navenek, ale také nových členských zemí vůči původní E15. Středně náročná technologická struktura tradičních odvětví by nemusela vydržet nápor rozvíjejících se asijských ekonomik.⁷⁷ ČR

⁷⁵ *Saison française*

⁷⁶ www.eu2009.cz

⁷⁷ Útvar místopředsedy vlády pro evropské záležitosti. Prioritní oblasti předsednictví České republiky v Radě Evropské unie v prvním pololetí roku 2009. 2007. S. 4.

je reprezentantem nových zemí, pro které je tato oblast významnější a musí na problém upozornit, aby byla konkurenceschopná. Případné obtíže by měly dopad na celou EU.

ČR se chce věnovat i průmyslové politice. Jednak pokračovat v již zavedených aktivitách na podporu průmyslového větví, ale také přilákat zahraniční investory a posílit tím pozici tradičního českého průmyslu.

S finanční krizí také přibyl problém ochranářských tendencí některých zemí. Například Francie zvažovala přesun svých výrobních automobilových závodů zpět na domácí půdu, ačkoliv jsou v současnosti umístěny v českém Kolíně. Pro ČR byl toto jednoznačně varovný signál a vedl k silné propagaci integrace a spolupráce jako ochrany před protekcionismem. Ten byl v historii již mnohokrát zamítnut jako dlouhodobě neefektivní a neprospívající celkovému rozvoji EU. ČR se v této oblasti začala angažovat zejména po francouzském impulsu, což doufejme zastavilo případné podobné tendence u jiných silných členských zemí. ČR má stejně jako ostatní středně velké a malé země zájem zůstat otevřenou ekonomikou, neboť protekcionismus by ji připravil o zahraniční investice. Ty jsou z českého pohledu užitečnější než česká výroba v zahraničí. Velké země by do jisté míry zůstaly soběstačné, ale menším by tento směr ekonomiky značně uškodil.

Do ekonomické oblasti se také dají zařadit snahy o volný pohyb osob. Prvním květnem 2009 většina starých členských států zrušila svá omezení vůči deseti novým členským zemím⁷⁸. Zbývající přechodná opatření pro volný pohyb pracovníků odmítlo zrušit Německo a Rakousko. Prioritou českého předsednictví je zdůraznění všech základních svobod vnitřního trhu a usilování o odstranění všech současných bariér pro pohyb zboží, osob i kapitálu. Odmítavá pozice Rakouska a Německa je zejména pro ČR citlivá, neboť se jedná o přímo sousedící státy. Česká vláda bude usilovat o partnerství a pokusí se o získání respektu. S pádem vlády bude však zejména respekt značným problémem.

Energetika je v českém pojetí téma silně provázané s konkurenceschopností a bezpečností. Energetikou se chápe zejména energetická soběstačnost, neboli nezávislost na Rusku a jiných postsovětských republikách s nestabilními mezinárodními vztahy. Rusko-ukrajinský spor o ceně plynu a tranzitních poplatcích uvrhl EU do role rukojmí a velmi zblízka nám ukázal nesoběstačnost hned několika členských zemí. I přes poměrně úspěšné pokusy Mirka Topolánka o vyřešení konfliktu zůstala jedinou zbranní českého

⁷⁸ Tato pravidla se zatím nevztahují na Rumunsko a Bulharsko, protože se staly členskými státy později.

předsednictví slova. Náš vliv na Rusko a Ukrajinu v podstatě nikdy neexistoval a EU jako celek si to musí uvědomit a začít hledat jiná řešení.

Jako řešení energetické soběstačnosti podporuje ČR výstavbu plynovodu Nabucco, který by vedl z Turecka přes Balkán a členské země na východě Evropy až do ČR a do Rakouska (viz. Mapa 1 v příloze). Zároveň by se touto stavbou posílily vztahy s Tureckem, který je pro EU významným partnerem na hranici Evropy a Asie a dlouholetým zájemcem o vstup do EU. Dalším kladem by byla diverzifikace energetických zdrojů, protože závislost na jediné zemi, ať už je to kterákoliv země, je z dlouhodobého hlediska nebezpečná a riziková.⁷⁹ Poslední výhodou, kterou je třeba zmínit je, že tento projekt je zajímavý zejména pro střední a východní Evropu, jinak řečeno pro nové členské státy EU. Staré členské státy mají své zdroje nebo projekty na plynovody, ale všechny jejich budoucí varianty počítají pouze s Ruskem. Projekt Nabucco je objektivně logičtější a výhodný pro více zemí. Německo se chce vyhnout Polsku plynovodem na dně Baltského moře, Itálie zase podporuje jižní projekt z Černého moře.⁸⁰ ČR touto prioritou hájí zájmy více zemí a jde o dlouhodobý a ambiciózní projekt. Jeho prosazení by mohlo být největším úspěchem českého předsednictví a ČR by tak mohla získat zajímavé spojení.

České předsednictví také pokračuje ve zděděné agendě. Zasazuje se tedy stejně jako Francie o úspory energie, substituci dovážených a fosilních paliv nebo podporuje vývoj nových efektivních technologií. Chce také prosazovat znovuzavedení diskuse o jaderné energii.⁸¹ Apeluje také na nutnost vytvořit společnou energetickou politiku, protože je to strategická oblast a jednotný postoj je nezbytný pro efektivní jednání se strategickými partnery. Oblast energetiky je do budoucna velmi lukrativní a pokud si v ní ČR vytvoří zajímavé partnery, mohla by se do budoucna stát jednou z klíčových oblastí. ČR má navíc potenciál, jež by zde bylo možné využít.

Mezinárodní vztahy jsou v dnešní době provázány také s bezpečností a ekonomikou, proto je poněkud problematické interpretovat tři české priority odděleně. EU je globálním hráčem a považuje se určitým způsobem za vzor díky své prosperitě a hodnotovému systému. Proto by se EU měla nadále rozšiřovat a nabízet dalším zemím perspektivu vstupu a tím plnit stabilizační úlohu.⁸²

⁷⁹ KOVÁČ, I. Energetika a hranice možností českého předsednictví

⁸⁰ KOVÁČ, I. Energetika a hranice možností českého předsednictví.

⁸¹ Priority českého předsednictví

⁸² Priority českého předsednictví

V mezinárodních vztazích se ČR drží svého motta Evropa bez bariér. Symbolizuje snahu pokračovat v integraci Západního Balkánu i spolupráci s NATO. NATO je zároveň bezpečnostním partnerem, ale také nejtěsnější vazbou mezi Evropou a Spojenými státy. Od kvalitních vztahů se odvíjí schopnost bojovat proti terorismu a šíření jaderných a jiných zbraní. Vztahy s USA se udržují zejména přes bezpečnostní a ekonomickou rovinu. Toto partnerství je důležité a ČR se bude i nadále prosazovat o jeho zkvalitnění. Pokud české předsednictví zajistí zkvalitnění vztahů s USA, získá si tím i silnější pozici uvnitř EU.

ČR prosazuje integraci Balkánu do EU z několika důvodů. Plánovaný vstup Chorvatska by se stal motivací pro ostatní země a mohl by vést k celkovému zlepšení tamní situace. Zároveň přítomnost EU na Balkáně by mohla stabilizovat bezpečnostní situaci v oblasti. To by bylo výhodou při stavbě plánovaného plynovodu Nabucco. V neposlední řadě by členství balkánských zemí a jejich stabilita znamenaly vyřešení jednoho ze stálých problémů celé Evropy. Členství balkánských zemí v jedné zastřešující organizaci by mohlo uklidnit tamní územní a politické spory, neboť ekonomická stabilita je lákavější než územní a nacionalistické dílčí úspěchy.

ČR chce mimo jiné usilovat i o mír na Blízkém východě. Ráda by k tomu využila svých dobrých vztahů s Izraelem i vstřícnosti nové americké administrativy. Celkově se ČR snaží o vylepšení vztahů s oblastmi, kde má již vybudovanou poměrně silnou pozici. Další dohody s těmito oblastmi by mohly být prospěšné Unii jako celku a ČR by případly zásluhy za tyto přínosy. Pokud tedy existují reálné šance na úspěch, bylo by nerozumné jich nevyužít.

4.3 Komparace priorit obou zemí a motivace k jejich prosazování

4.3.1 Společné zájmy

Česká republika je stále ještě objektivně vzato nováčkem. Francie sestavovala program priorit již po několikáté. Obě země spolupracovaly na společných tématech v rámci trojky, do níž patří i Švédsko. Při analytickém výčtu priorit obou zemí narazíme i na několik společných témat, kde ČR a Francie zastávají i shodný či podobný postoj.

Obě země se shodly na nekonfliktním tématu klimatu a životního prostředí. Obě se zasazují o snížení emisí skleníkových plynů a lepší ochranu životního prostředí. Dále se shodly na výrobě biopaliv a zvýšení podílu energie z obnovitelných zdrojů a celkové spotřebě. Země v této oblasti spolupracují a zastávají stejné pozice. Jde ovšem o oblast

téměř apolitickou a z hlediska mezinárodních vztahů bezvýznamnou. Na nutnosti věnovat se tomuto tématu panuje téměř bezvýhradná shoda v rámci celé EU.

Další nekonfliktní oblastí je kultura. Jak Francie, tak ČR se prezentovali v ostatních členských zemích. Uskutečnilo se mnoho koncertů a výstav pro rozličné věkové i společenské skupiny. Poměrně dobře medializovanou akcí se v ČR stal festival evropských regionů nazvaný Ochutnejte Evropu. Masová několikadenní akce se zaměřila na oblíbenou českou aktivitu a nabízela kulinářské speciality z celé Evropy.⁸³ Hlavním přínosem této akce bylo zviditelnění českého předsednictví u domácího obyvatelstva. Kultura je chápána pozitivně v celé Unii a tak ani zde nebylo co zkazit.

Za shodu by se dal považovat i francouzský projekt na výměnu důstojníků. Spolupráce mezi oběma zeměmi by mohla navázat na české vzdělávací programy, které zasahují i do vojenské oblasti. Česká armáda se účastní mnoha zahraničních misí a zkušenost ze zahraničí a jazyková vybavenost by byly výhodou.

Společné zájmy mají obě země i v poněkud problematictějších oblastech. Pojí je rozvinutý zbrojní průmysl s důrazem na export a snaha prosadit téma jaderné energie. Zbraně sice spadají do bezpečností oblasti, ale zároveň jako průmysl jsou ekonomickou prioritou. Francie i ČR se zasazují o mír a pomáhají v konfliktních oblastech, přesto mají finanční zájem na odbytu výrobků domácího průmyslu. ČR by taktéž v rámci diskuse v EU ráda vyřešila dlouhotrvající spor s Rakúšany ohledně jaderné elektrárny Temelín. Francie je jadernou velmocí a tato problematika je pro ni dlouhodobě přitažlivá.

Ve většině případů panuje shoda v prioritách ohledně nekonfliktních oblastí. Životní prostředí, kultura a vzdělávání nemají ve většině případů ani ekonomický podtext, takže není třeba soupeřit. Jediné zásadní téma, kde existuje společný zájem je bezpečnost EU a zbrojní průmysl. Z tohoto srovnání vyplývá, že spolupráce obou zemí nemá příliš pevný základ a ačkoliv sjednoceny v trojce, přílišná vůle ke spolupráci není patrná. Zejména pak ze strany Francie je vidět spíše rivalitu.

4.3.2 Společná témata, odlišné názory

Nejaktuálnějším společným tématem je finanční krize. Zatímco ČR se držela svého motta a zasazovala se o otevřenost, Francie začala mít protekcionistické tendence. Nakonec se sice neuplatnily, byly ovšem důrazným varováním ostatním členským zemím. ČR v tomto případě hájí zájmy středních a menších zemí. Ty mohou na

⁸³ www.praha.eu

protekcionismu jen tratiť, protože velká část jejich ekonomik závisí na zahraničních investicích. Otevřenost a spolupráce je pro ně ještě o něco výhodnější než pro velké a téměř soběstačné země. ČR se v této napjaté situaci snaží hájit zájmy všech menších členských států, ale zároveň si tím i zajistit partnery pro budoucí spolupráci. Francii její pozice mocnosti zaručuje pozornost ostatních zemí za každé situace, ale ČR potřebuje spojence. Ovšem Francie by neměla zapomínat, že ani ona nemůže stát osamocně opodál a měly by se zasazovat o spolupráci s ostatními zeměmi.

Částečná shoda panuje v resortu zemědělství. V EU je to nejbohatší resort a tak logicky zůstává ve středu zájmů. Zatímco Francie umí s dotacemi pracovat a získává výrazné finanční prostředky, ČR je o mnoho méně zkušená. ČR se také zasazuje o jiný systém přístupu k penězům, který by nepodporoval jen konkrétní produkci, jak tomu chce Francie, ale venkov jako celek. Velké státy mají možnost přizpůsobení pěstovaných plodin krajině díky své rozlehlosti. U menších zemí jako je ČR je to složitější. Proto také preferují rozvoj venkova jako celku, protože produkce určité plodiny je nejistá a nemusí zajistit tamním zemědělcům dostatečné výdělky. Obě země se ale shodují na významu zemědělství a nutnosti produkce dostatečného množství potravin.

Poslední společné téma je lidský kapitál. Francie je silně zaměřena na imigrační politiku, protože bojuje s přílivem přistěhovalců. ČR je spíše zemí tranzitní nebo výchozí, málokdy však cílovou. Shoda panuje na potřebě společné politiky na vnějších hranicích Unie a pravidlech pro žadatele o azyl. Francie je ochotna, ač selektivně, se starat o uprchlíky, ale nikoliv přijímat imigranty a pracovníky ze zemí Unie. Pracovní omezení padla teprve nedávno, a to ještě ne ve všech členských zemích. Nové členské země byly donedávna znevýhodněny na pracovním trhu právě jen kvůli svému krátkému členství. Stanovisko k volnému pohybu osob se tedy liší spíše vlivem délky členství a národním postojem než velikostí země.

4.3.3 Rozdíly

Samozřejmě existují také témata, jež země prosazují nezávisle na sobě s osobními cíli. Základní rozdíl v přístupu je zjevný z mott obou zemí. Zatímco Francie chce „aktivně reagovat“, ČR se chce otevírat světu. Francie chce vést a ukázat co umí. ČR je opatrnější a drží se více při zemi. Klade si dosažitelnější cíle, pro které je reálně možné získat podporu. Nesnaží se během svého prvního předsednictví všechny ohromit a předejít, ale spíše si vydobýt respekt a pozitivně se prezentovat. Francie se vžila do

role vůdce a prosazovala vlastní zájmy, přesně v souladu s očekáváními. Její mocenskou pozici navíc upevnila osobnost prezidenta Sarkozyho, který na sebe vázal pozornost a velmi tvrdě jednal. ČR se držela menších cílů, kladla důraz na kvalitní administrativní provedení a vlastní priority prosazovala v přijatelných mezích. Roli ji ztížila finanční krize, blízkovýchodní konflikt, rusko-ukrajinský spor i domácí politika. Zahraničními médii bylo české předsednictví často kritizováno, přesto ho až do pádu vlády bylo možné považovat za úspěšné. První část předsednictví odpovídala tomu, co se od malé začínající země očekávalo – kvalitní administrativa a přiměřená iniciativa. Naopak část předsednictví následující po pádu vlády lze považovat za diplomatickou katastrofu a absolutní neúspěch ČR.

Rozdíly panují také ve výběru zahraničně-politických partnerů. Obě země usilují o spolupráci s USA, ale mají odlišné partnery uvnitř Unie. Francie spoléhá na tradiční podporu Německa. Česká republika je opatrnější, a snaží se udržet dobré vztahy se všemi zeměmi. Ohledně dobrých vztahů bude mít možná v budoucnosti problém Francie, neboť její prezident je velmi sebejistý a uráží ostatní státníky. Za to si vysloužil značnou kritiku mnohých médií. ČR tedy jako menší země usiluje o respekt a rovnocennou spolupráci, zatímco Francie by se díky svému velikášství mohla dostat do izolace. V tomto případě je malá velikost země spíše kladem, neboť vede k mírnějším postojům, vyšší pravděpodobnosti konsensu a efektivnější spolupráci.

Závěr

V průběhu práce se ukázalo, že francouzské a české předsednictví mají více odlišností než shodných bodů. Už v případě hlasování kvalifikovanou většinou v Radě EU má Francie silnější postavení díky přepočtu váhy hlasů podle demografické síly země. Při výkonu předsednictví je výchozí pozice obou zemí teoreticky stejná, rozdíly však vznikly ve způsobu uchopení předsednictví jako celku. Obě země zůstaly věrné teoretickým předpokladům – Francie byla ambiciózní s vůdčími tendencemi, Česká republika kladla důraz na kvalitní manažerské provedení a spolupráci s mnohými členskými zeměmi. Větší ze zemí plnila roli vůdce, menší spíše roli vyjednavče nebo spoluhračce. Politický systém obou zemí je důsledkem jejich historického vývoje a dodnes má vliv na formování tamní politiky. Francii zastupuje silný prezident, českou výkonnou moc reprezentuje zejména premiér. Funkce reprezentanta poskytuje jisté pravomoci, kterých je možné při předsednictví využít a role osobnosti tyto teoretické pravomoci do značné míry ovlivňuje. V každém případě se ukázalo, že rozdíl mezi uchopením předsednictví prezidentem a premiérem je velký a dojem síly umocňuje i individualita této osoby. Výběr priorit a motivace k jejich výběru také v mnoha bodech potvrzuje silnější pozici větší z obou zemí. Srovnání ovšem nemůže být jednoznačné, neboť ČR se i přes svou geografickou velikost pokoušela o prosazení mnoha vlastních priorit a zájmů a zavedla na evropskou platformu nová témata. Můžeme jí přiznat úspěch, že nezůstala ve stínu ambiciózního francouzského předsednictví.

Po shrnutí závěrů z jednotlivých kapitol jsem došla k názoru, že velikost země má poměrně velký vliv na průběh předsednictví. Ještě větší vliv mají ovšem země na sebe vzájemně. Větší ze zemí se snaží ze své pozice leadera velet i menší ze zemí, raději než s ní spolupracovat jako s partnerem. Záleží tedy na menší ze zemí, v případě této práce na ČR, zda či nakolik své předsednictví podřídí většímu partnerovi a nakolik zůstane sebevědomou a samostatnou, ač menší, zemí. Domnívám se, že se to ČR podařilo, přinejmenším do pádu vlády.

Zavedení spolupráce v rámci trojek je nejhmatatelnějším důkazem vlivu velikosti země na průběh předsednictví. Jak jsem ve druhé kapitole zmínila, v každé trojce by měl být jeden velký, jeden malý a jeden středně velký stát. Zároveň by mělo jít o nového a zakládajícího člena a třetí stát by měl být neutrální, jakýsi logický konektor, či propojení dvou zbývajících zemí. Toto smluvně dané pravidlo předpokládá, že jiné

složení by bylo méně vhodné, protože by mělo tendenci prosazovat ostatním nevyhovující priority. Menší stát je zde proto, aby se zastal sobě podobných v situacích, které mají velké státy tendenci obracet ve svůj prospěch a je mluvčím ostatních středně velkých a malých zemí. Při kontinuitě mezi předsednickými trojkami se pak spoléhá na jejich vzájemnou solidaritu a pochopení pro problémy menších zemí a dlouhodobější spolupráce.

České republice je svým způsobem přidělena role malé země, protože objektivně a geograficky vzato je v trojce spíše menší zemí. Systém podle stejné logiky přisoudil Francii roli velké země s vůdčí úlohou a ta se jí s chutí sobě vlastní zhostila. Švédsko, třetí člen současné předsednické trojky, je nestranný a geograficky vzdálenější článek této trojice. Jeho pozice je spíše neutrální. Rozdělení rolí tedy silně ovlivňuje průběh předsednictví. Zemím jsou přiděleni partneři, kteří je uvrhnou do jisté pozice. Její plnění či prosazení vlastních zájmů pak záleží na schopnostech jednotlivých zemí, avšak výchozí pozice zůstává vlivným faktorem.

K francouzskému předsednictví jsou ostatní země značně tolerantní, i přes často nediplomatické chování francouzského prezidenta. Francie předsedala Radě EU již mnohokrát a za své více než padesátileté členství si vybudovala image silného a sebevědomého státu, který prosazuje vlastní zájmy. Tuto tradici začal už generál de Gaulle a prozatím poslední francouzský prezident Nicolas Sarkozy v této sebevědomé tradici pokračuje. Již dlouho před jejím předsednictvím se zpracovávaly materiály o potencionálních prioritách a Francie se předpokládaných témat držela. Po dlouhá léta zachovávala tématickou kontinuitu a jednala v rámci svých dlouhodobých cílů a mezinárodních intencí. Francie se i během svého předsednictví v roce 2008 držela tradice silného předsednictví velké země, ještě posílena svou silnou pozicí zakládajícího člena a charismatem současných politických reprezentantů. Francie sice těžila z faktu, že je velkou zemí, což jí zaručovalo velké a silné partnery pro spolupráci, ale velikost země nebyla jediným faktorem ovlivňujícím předsednictví. Evropská unie přiděluje mnohé pravomoci podle demografické síly země, ale Francie se projevila jako silný hráč a nespolehala pouze na formálně zajištěná privilegia jako je vyšší koeficient při hlasování kvalifikovanou většinou. Závěrem si tedy dovolím říct, že silná pozice Francie v čele Evropy byla jistě ovlivněna velikostí země, ale svou roli sehrála také historie země, politický systém, mezinárodní věhlas, výsadní postavení v jiných organizacích a v neposlední řadě osobnost současného prezidenta.

Česká republika patří sice v Unii k menším zemím, ale častěji je popisována jako příklad nové členské země. Mnohdy je udávána jako vzor úspěšné integrace do evropských struktur a patří mezi ekonomicky úspěšnější země z nové skupiny E 10. Největším handicapem českého předsednictví nebyla však velikost země, ale vyslovení nedůvěry poslaneckou sněmovnou vládě M. Topolánka na počátku druhé poloviny předsednictví. Pád vlády nepřinesl velké změny ve státní politice, ale pošramotil těžce budovanou image České republiky v Evropské unii. Naše země je známa svým protievropsky laděným cítěním hlavy státu i části donedávna vládnoucí strany, přesto jsme dostali příležitost být členem již druhé předsednické trojky po zavedení nového pořadí platného od roku 2007. I tohoto práva se nám dostalo z titulu nové členské země, ale v trojce představujeme i zástupce středních a menších zemí. Pro ČR to byla velká příležitost jak se předvést, jak v praxi ukázat kompetenci, administrativní a manažerské schopnosti i vlastní názor. Byla nám svěřena velká zodpovědnost a silný partner, který se chvílemi stával i soupeřem. Francie se nechtěla vzdát postavení v čele Evropy a ústy prezidenta Sarkozyho vystupovala proti ČR a jejím schopnostem vést Evropskou unii. Vystupování Francie, kdy se z partnera v některých situacích stávala České republice soupeřem, by se dala označit přinejmenším za nekolegiální. Z českého úhlu pohledu by se mohlo zdát, že pokusy o zesměšnění země, se kterou mám spolupracovat, jen abych dosáhl lepší vlastní pozice, je i neetické.

První české předsednictví bylo až do pádu vlády nad mezinárodní očekávání úspěšné. Naši pozici při vyjednávání ale opravdu ovlivnila velikost naší země, protože její rozměry skýtají jen limitované možnosti. Naše nabídky k partnerství nejsou z ekonomického pohledu natolik lukrativní jako návrhy větších zemí. Velká země může v některých ohledech nabídnout víc a v tu chvíli začíná platit jedna z nejstarších teorií a to, že kdo nabídne víc, získá spojence. Francie tak díky své přitažlivější výchozí pozici mohla nabídnout víc a partnerství s Francií je pro některé země zajímavější či lukrativnější než partnerství s ČR. A tak můžeme schopnost zaujmout partnery přímo propojit s velikostí země a ekonomickými možnostmi, které nabízí.

Na druhou stranu manažerskou úlohu jsme vykonávali kvalitně a bez větších či viditelnějších problémů. Schopnost menší země kvalitně vést Radu Evropské unie se prokázala jako reálná. Pokud hodnocení omezíme na mandát vlády M. Topolánka, po organizační stránce ČR uspěla. Naplnění obsahových požadavků může být vyhodnoceno až po skončení předsednictví. Prosazení českých priorit by bylo bezesporu

velkým přínosem pro ČR, ale poměrně málo viditelným a podstatným pro okolí. Naopak pokud by ČR selhala při organizaci chodu Rady EU, šlo by o velmi viditelnou chybu spojenou s vlnou oprávněné kritiky. Kvalitní organizace se bere jako samozřejmost a viditelné jsou až případné neúspěchy. Na otázku z úvodu práce, zda je i malá země schopna kvalitně předsedat EU si zde po čtyřiceti stranách komparace odpovídám ano, je to možné. První polovina českého předsednictví je důkazem, že i středně velká nebo malá země je schopna se plnohodnotně a kvalitně ujmout předsednictví v Radě EU. Poměrně slibně se rozvíjející české předsednictví zastavil pád vlády a tím zastínil veškeré předchozí úspěchy. Přesto se ČR osvědčila jako země hodná respektu a partnerství. Francie zůstala věrna roli vůdce a organizátora veškerého evropského dění a svými kroky upevňovala vlastní pozici, což taktéž odpovídalo vznesené hypotéze.

Propojení teoretických poznatků o předsednictví s politickou realitou v úzkém vztahu se současností mi bylo velkým přínosem. Rozličné informační zdroje poskytovaly množství pohledů na danou problematiku. Závěry těchto textů byly často shodné, nebo se vzájemně přibližovaly, ale každý byl svým názorem přínosný. Každý autor se rozhodl předsednictví zkoumat z jiného úhlu, zaměřit se na odlišné faktory, výchozí body. Tato rozmanitost přístupů mě upozornila na měnící se charakter předsednictví a zejména pak Evropské unie jako celku. Evropská unie pro mě přestala být jen ekonomicko-politickou organizací sdružující státy evropského prostoru, ale chápu ji více jako vyvíjející se živý organismus. Stala se podmanivým prostředím plným zajímavých i dosud neobjevených zákoutí, která lákají k bližšímu seznámení a jsou motivací pro další studia.

Literatura

Monografie

CABADA, Ladislav, VODIČKA, Karel. Politický systém České republiky : historie a současnost. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. 352 s. ISBN 80-7178-718-3.

DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra, KUNC, Jiří. *Komparace politických systémů I.* 4. přeprac. vyd. Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2005. ISBN 80-245-0964-4. Francouzská republika, s. 65-104.

FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie.* Brno : centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. ISBN 8073250152. Rada Evropské unie, s. 189-216.

KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU : příběh půlstoletí.* 1. vyd. Brno : Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS), 2008. 173 s. Monografie; sv. 22. ISBN 978-80-210-4765-5.

KARLAS, Jan. *Jak předsedat Evropské unii?: návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009.* Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2008. 146 s. ISBN 978-80-86506-66-1.

MRAVINÁČ, Michal, KLÍMA, Michal (eds). *Ústavní smlouva a reformy Evropské unie.* Plzeň : Aleš Čeněk, 2007. 111 s. ISBN 978-80-7380-027-7.

PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém.* 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 2005. 336 s. Politické systémy; sv. 3. ISBN 80-86429-48-2.

PITROVÁ, Markéta. *Institucionální struktura Evropské unie.* 1. vyd. Brno : Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS), 1999. 111 s. Monografie; sv. 1. ISBN 80-210-2237-X.

PITROVÁ, Markéta (eds), KANIOK, Petr. *Česká politika v Evropské unii. Evropský integrační proces a zájmy České republiky.* 1. vyd. Brno : Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS), 2006. 215 s. ISBN 80-210-4076-9.

ROVNÁ, Lenka, KASÁKOVÁ, Zuzana, VÁŠKA, Jan (eds). *Evropská unie v členských státech a členské státy v Evropské unii : europeizace vybraných zemí EU.* 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia a VIP Books, 2007. 333 s. ISBN 978-80-87134-10-8.

Vlády a vládcové. 1. vyd. Praha : Fortuna Print, 2005. 320 s. ISBN 80-7321-154-8.

WESTLAKE, Martin, GALLOWAY, David. *The Council of the European Union.* Londýn: John Harper Publishing, 2004. ISBN 0955114462.

Články

DITRYCH, Ondřej. Funguje český parlamentarismus? Dostupné z WWW:
<<http://glosy.info/texty/funguje-cesky-parlamenatrismus/>>

KANIOK, Petr, PITROVÁ, Markéta. Institut předsednictví Evropské unie – principy, problémy a reforma. In *Mezinárodní vztahy*. 3/2005. s. 5-23. Resumé dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/810/1061/clanek/co-je-předsednictví/>>

KOVÁČ, Ivan. Energetika a hranice možností českého předsednictví. Dostupné z WWW: <<http://www.e15.cz/předsednictvi/energetika-a-hranice-moznosti-ceskeho-předsednictvi/>>

METCALFE, David. Leadership in European Union negotiations: The presidency of the Council. In *International Negotiation*, roč. 3, č. 3, s. 413-434.

Minimum o předsednictví. Dostupný z WWW: <www.euroskop.cz/eurocentrum/praha>

Internetové zdroje

České stránky s evropskou tematikou Eurooskop. www.euroskop.cz

Český internetový deník Aktuálně. www.aktualne.cz

Francouzský statistický úřad. www.insee.fr

Internetová verze deníku E15. www.e15.cz

Oficiální stránky českého předsednictví v Radě EU. www.eu2009.cz

Oficiální stránky francouzského předsednictví v Radě EU. www.ue2008.fr

Oficiální stránky hlavního města Prahy. www.praha.eu

Přílohy

Tabulka 1: přehled předsednictví ESUO 1952 – 1967

země	období od	země	období od
Německo	9/1952	Německo	3/1960
Belgie	12/1952	Belgie	6/1960
Francie	3/1953	Francie	9/1960
Itálie	6/1953	Itálie	12/1960
Lucembursko	9/1953	Lucembursko	3/1961
Nizozemí	12/1953	Nizozemí	6/1961
Německo	3/1954	Německo	9/1961
Belgie	6/1954	Belgie	12/1961
Francie	9/1954	Francie	3/1962
Itálie	12/1954	Itálie	6/1962
Lucembursko	3/1955	Lucembursko	9/1962
Nizozemí	6/1955	Nizozemí	12/1962
Německo	9/1955	Německo	3/1963
Belgie	12/1955	Belgie	6/1963
Francie	3/1956	Francie	9/1963
Itálie	6/1956	Itálie	12/1963
Lucembursko	9/1956	Lucembursko	3/1964
Nizozemí	12/1956	Nizozemí	6/1964
Německo	3/1957	Německo	9/1964
Belgie	6/1957	Belgie	12/1964
Francie	9/1957	Francie	3/1965
Itálie	12/1957	Itálie	6/1965
Lucembursko	3/1958	Lucembursko	9/1965
Nizozemí	6/1958	Nizozemí	12/1965
Německo	9/1958	Německo	3/1966
Belgie	12/1958	Belgie	6/1966
Francie	3/1959	Francie	9/1966
Itálie	6/1959	Itálie	12/1966
Lucembursko	9/1959	Lucembursko	3/1967
Nizozemí	12/1959	Nizozemí	6/1967

Zdroj: <http://www.ena.lu?lang=2&doc=4972>

Tabulka 2: Pořadí předsedajících zemí EHS, později EU, a jejich**představitelů v letech 1958 až 2008**

Časové období	Předsedající země	Osobnost
1. pol. 1958	Belgie	Larock
2. pol. 1958	Německo	Balke
1. pol. 1959	Francie	Couve de Murville
2. pol. 1959	Itálie	Pella
1. pol. 1960	Lucembursko	Schaus
2. pol. 1960	Nizozemí	Luns
1. pol. 1961	Belgie	Spaak
2. pol. 1961	Německo	Schroeder
1. pol. 1962	Francie	Couve de Murville
2. pol. 1962	Itálie	Colombo
1. pol. 1963	Lucembursko	Schaus
2. pol. 1963	Nizozemí	Luns
1. pol. 1964	Belgie	Fayat
2. pol. 1964	Německo	Schroeder
1. pol. 1965	Francie	Couve de Murville
2. pol. 1965	Itálie	Fanfani
1. pol. 1966	Lucembursko	Werner
2. pol. 1966	Nizozemí	Biesheuvel
1. pol. 1967	Belgie	Van Elslande
2. pol. 1967	Německo	Brandt
1. pol. 1968	Francie	Couve de Murville
2. pol. 1968	Itálie	Medici
1. pol. 1969	Lucembursko	Gregoire
2. pol. 1969	Nizozemí	Luns
1. pol. 1970	Belgie	Harmel
2. pol. 1970	Německo	Scheel
1. pol. 1971	Francie	Schuman
2. pol. 1971	Itálie	Moro
1. pol. 1972	Lucembursko	Thorn
2. pol. 1972	Nizozemí	Schmelzer
1. pol. 1973	Belgie	Harmel
2. pol. 1973	Dánsko	Norgaard
1. pol. 1974	Německo	Scheel
2. pol. 1974	Francie	Sauvagnargues
1. pol. 1975	Irsko	Fitzgerald
2. pol. 1975	Itálie	Rumor
1. pol. 1976	Lucembursko	Thorn
2. pol. 1976	Nizozemí	Van der Stoel
1. pol. 1977	Velká Británie	Crosland, pak Owen

2. pol. 1977	Belgie	Simonet
1. pol. 1978	Dánsko	Andersen
2. pol. 1978	Německo	Genscher
1. pol. 1979	Francie	François-Poncet
2. pol. 1979	Irsko	Lynch
1. pol. 1980	Itálie	Ruffini
2. pol. 1980	Lucembursko	Flesh
1. pol. 1981	Nizozemí	Van der Klaauw
2. pol. 1981	Velká Británie	Carrington
1. pol. 1982	Belgie	Tindemans
2. pol. 1982	Dánsko	Ellemann-Jensen
1. pol. 1983	Německo	Genscher
2. pol. 1983	Řecko	Varfis
1. pol. 1984	Francie	Dumas
2. pol. 1984	Irsko	Barry
1. pol. 1985	Itálie	Andreotti
2. pol. 1985	Lucembursko	Poos
1. pol. 1986	Nizozemí	Van den Broek
2. pol. 1986	Velká Británie	Howe
1. pol. 1987	Belgie	Tindemans
2. pol. 1987	Dánsko	Ellemann-Jensen
1. pol. 1988	Německo	Genscher
2. pol. 1988	Řecko	Pangalos
1. pol. 1989	Španělsko	Fernández Ordóñez
2. pol. 1989	Francie	Dumas
1. pol. 1990	Irsko	Collins
2. pol. 1990	Itálie	de Michelis
1. pol. 1991	Lucembursko	Poos
2. pol. 1991	Nizozemí	Van den Broek
1. pol. 1992	Portugalsko	de Deus Pinheiro
2. pol. 1992	Velká Británie	Hurd
1. pol. 1993	Dánsko	Rasmussen
2. pol. 1993	Belgie	Claes
1. pol. 1994	Řecko	Papoulias
2. pol. 1994	Německo	Kinkel
1. pol. 1995	Francie	Juppé
2. pol. 1995	Španělsko	Solana
1. pol. 1996	Itálie	Dini
2. pol. 1996	Irsko	Spring
1. pol. 1997	Nizozemí	Van Mierlo
2. pol. 1997	Lucembursko	Poos
1. pol. 1998	Velká Británie	Cook
1. pol. 1998	Rakousko	Schüssel
1. pol. 1999	Německo	Fischer
2. pol. 1999	Finsko	Halonen

1. pol. 2000	Portugalsko	Gama
2. pol. 2000	Francie	Védrine
1. pol. 2001	Švédsko	Lindh
2. pol. 2001	Belgie	Michel
1. pol. 2002	Španělsko	Piqué i Camps
2. pol. 2002	Dánsko	Moller
1. pol. 2003	Řecko	Papandreou
2. pol. 2003	Itálie	Frattini
1. pol. 2004	Irsko	Cowen
2. pol. 2004	Nizozemsko	Bot
1. pol. 2005	Lucembursko	Asselborn
2. pol. 2005	Velká Británie	Blair
1. pol. 2006	Rakousko	Schüssel
2. pol. 2006	Finsko	Halonen
1. pol. 2007	Německo	Merkel
2. pol. 2007	Portugalsko	Sócrates
1. pol. 2008	Slovinsko	Janez Janša
2. pol. 2008	Francie	Nicolas Sarkozy

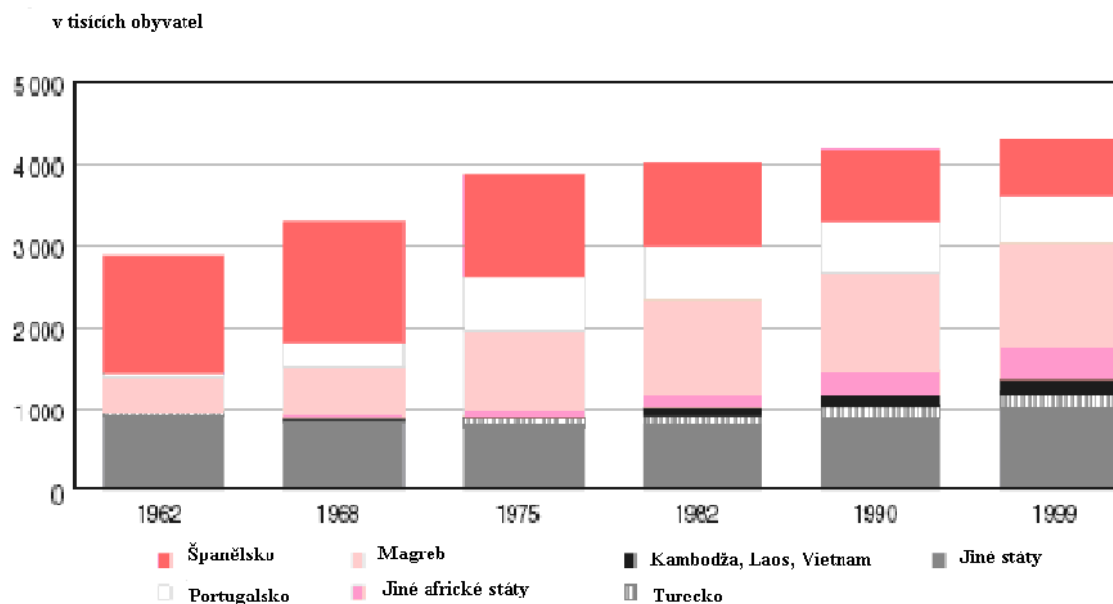
Zdroj: www.euroskop.cz/gallery/8/2618-poradi_predsednictvi_1958_2008.doc

Tabulka 3: Předsednické trojice od roku 2007 do roku 2020

období	pořadí zemí
1/2007 - 6/2008	Německo, Portugalsko, Slovinsko
7/2008 - 12/2009	Francie, Česká republika, Švédsko
1/2010 - 6/2011	Španělsko, Belgie, Maďarsko
7/2011 - 12/2012	Polsko, Dánsko, Kypr
1/2013 - 6/2014	Irsko, Litva, Řecko
7/2014 - 12/2015	Itálie, Lotyšsko, Lucembursko
1/2016 - 6/2017	Nizozemí, Slovensko, Malta
7/2017 - 12/2018	Velká Británie, Estonsko, Bulharsko
1/2019 - 6/2020	Rakousko, Rumunsko, Finsko

Zdroj: Petr Kaniok. *Předsednictví Rady EU. Příběh půlstoletí.* S. 40.

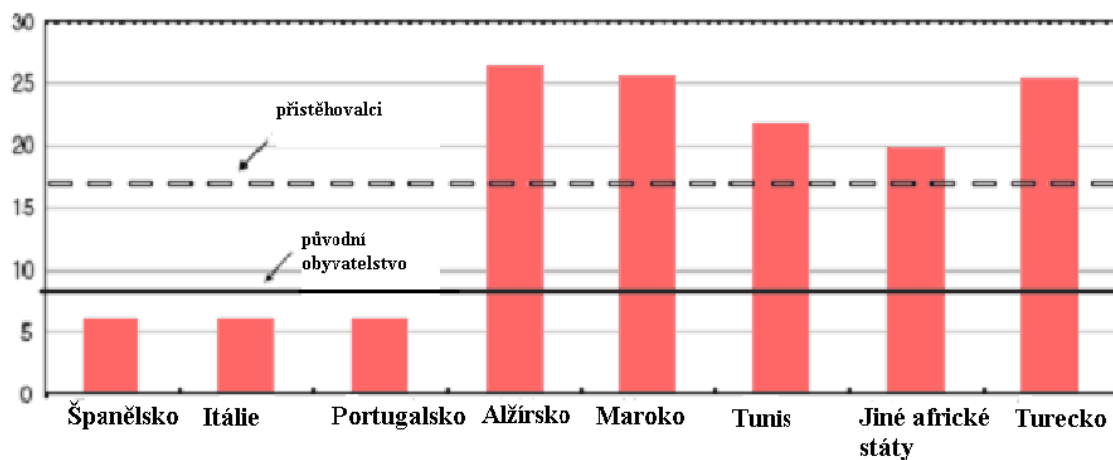
Graf 1: Vývoj přílivu imigrantů do Francie podle země původu.

Zdroj: http://www.insee.fr/fr/ffc/docs_ffc/IP1042.pdf

Graf 2: Míra nezaměstnanosti ve Francii v roce 2002 podle pohlaví a země původu.

v procentech

Zdroj: http://www.insee.fr/fr/ffc/docs_ffc/IP1042.pdf

Mapa 1: Trasa plynovodu Nabucco

Zdroj: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=620267>